

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע

מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש
פרשת מקץ שנת תשל"ה

ח

מבן
טעם
זקנים
שיחותיו של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

היה בעיני עצמו עפר ואפר
לבר נטלין ולא עאלין הנך כלבין דחציפין...
אי זכאי גמירתא מרבך
ר' שמואל הורביין ז"ל
"אנשי אמת"
לאחוז עצמו בשורשי נשמות ישראל
להקטין את עצמו לפני קטנים ממנו
רק תחזיקו עצמכם יחד
'רחימין דנפשאי'
כבוד אלוקים הסתר דבר
ר' משה גראהמאן ז"ל
טובה הארץ מאד מאד
לסתום עינו מיהו דהאי עלמא
אשר אין חליפות למו

לבך תשית לדעתי
"המדליה" שלי!
כולא במחשבה אתברירו
ולדבקה בו – ר' נתן לייבלע ראובן'ס
ולא יבושו לעולם
למען תהיה יראתו על פניכם
בקנאו את קנאתי
אי מן חיי – אנא הוא...
דאשוב'ער זשלאבעס...
וקרח בלילה...
תבר גזיזא דברדא
ומארויות גברו... – ר' ברוך געצע'ס
לא עזב את ידו
מהיכן לוקחים לפחות כזו יגיעה
כאשר אבדתי אבדתי

כל הזכויות שמורות

שער ועימוד: י. גרוס

0527644765

הערות והארות מתקבלות בחפין לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443 (מארה"ק: 460-432-0548)

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

לתרומות והפצה בלבד:

0548432460

bn5710048@gmail.com

פרשת מקץ, שנת תשל"ה

טייפ מס' 36*

לבך תשית לדעתי

דובר מקודם מ'לב', 'יהודי מלובב' זה ענין אחר לגמרי. ישנו פסוק "לבך תשית לדעתי"^א, העיקר הוא 'הלב', זהו עיקר אוצרו של יהודי, ואת הלב צריך לשמור.

(ר' נחמן בורשטיין ז"ל: הרבי אמר "תנו לבבכם לי" וכו').^ב

כששומרים את הלב, מקבלים מעט 'יראת שמים', וממילא יש כבר הכלי'.
'יראת השם', ו'יראה' היא 'בלב'!

הערות ומראי מקומות

א. משלי כ"ב י"ז.

ב. עי' חיי מוהר"ן אות נ"ט, ובהשתפכות הנפש בהקדמה, ועי' השיחה בשלימותה מתוך חיי מוהר"ן בכת"י מורנו רבי נפתלי, מועתק בשיש"ק הנדמו"ח חלק ג' אות תט"ז: ענה ואמר רבנו זצ"ל, "תנו לבבכם לי, ואני אנהוג אתכם בדרך הישר, בדרך הישן מכבר אשר התחיל מן אברהם אבינו עליו השלום, ומשה רבנו עליו השלום נתן על זה את התורה".

ג. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' קפ"ה: ועקר השלמות היא היראה.

להעלות את 'היראה לשורשה' – אומר הרב^ד – זה לכבד 'יראי השם', ושזה יהיה 'בלב', עם כל הלב.

הרבי אומר שם, כשיהודי 'מכבד יראי השם בלב' זה כבודו של השי"ת, שיכבדו את 'יראי השם', אולם צריך שזה יהיה 'בלב'.

רואים אם כן שיש ענין 'בלב', מהו החילוק, יהודי – הוא מתפלל עם 'לב', 'עבודה שבלב'! "ולעבדו בכל לבבכם, איזהו עבודה שבלב זה תפילה"^ה, 'עבודה' פירושה יגיעה, וכי איזו יגיעה ועבודה יש בלב? וכי אדם עובד ומתייגע עם לבו?! סתם ככה הוא עובד עם 'ידיו', עם 'רגליו', אבל 'תפילה' היא 'עבודה שבלב', עובדים עם 'הלב'!

הרי שהעיקר הוא רק 'הלב', 'עבודה שבלב' זה רק 'תפילה' העיקר הוא רק 'הלב'.

צריך אם כן להרבות בתפילה להשי"ת: "רבונו של עולם, בשעה שאני עומד להתפלל, שליבי יתפלל אליך!", להרבות בבקשה ותפילה, געוואלד, עיקר העבודה שזה יהיה עם 'לב'.

הערות ומראי מקומות

ד. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' י"ד: להמשיך שלום בעולם, צריך להעלות כבוד הקדוש-ברוך-הוא לשרשו, הינו ליראה ... וכל אחד לפי בחינתו יכול לידע העלאת הכבוד לשרש היראה; לפי הכבוד שמכבד את יראי-השם ... ועקר הדבר שיכבד יראי-השם בלב שלם, כמו שאמרו חכמינו ז"ל: 'דבר המסור ללב, נאמר בו ויראת מאלקיך', וישם עקר הכבוד, כמו שכתוב: "בשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני".

ה. עי' מס' תענית דף ב' ע"א.

ה פרשת מקץ, שנת תשל"ה

"ולבו רחק ממני" – אומר הקב"ה, "בשפתיו כבדוני" – זה גם כן טוב, אולם "ולבו רחק", הקב"ה הרי רוצה שנהיה עם 'לב', שה'לב' יהיה, זה היה עיקר ענינו של הרבי!

"המדליה שלי"!

ישנו סיפור שהיה עם "ר' מנדל מכפר", הוא היה שקוע בתפילתו, ופרצה שם שריפה, התלקחה שריפה בבית המזיגה שלו, באו אנשים להציל, אולם הוא נשאר להתפלל – כמדומני שהוא התפלל 'תפילת מנחה', נגשו אליו – אולם הוא היה שקוע בתפילתו! לקחו אותו, הניחו אותו במקום מרוחק מעט מהאש, והוא לא הרגיש כלום! הוא המשיך להתפלל!!

'פרצה שריפה' בכפר! כל אנשי הכפר מתקבצים, צעקות! מהומה גדולה! אולם הוא לא הרגיש כלל באש שהתלקחה!

טלטלו אותו, הרחיקו אותו מהאש, והוא מתפלל, בכזו דביקות הוא התפלל!"

הרבי התבטא עליו על ר' מענדל: "דאס איז מיין מענדאל!" [זה המדליה שלי!] 'מענדל' מלשון 'מענדאל'... כשהמלך נותן לאחד 'מדליה', "זה המדליה שלי!"

הערות ומראי מקומות

ו. ישע"י כ"ט י"ג, ע"י ליקוטי מוהר"ן תו"מ ט אות ב': וְזֶה בְּחִינַת: "וּלְעֵבְדוֹ בְּכָל לְבָבָם", 'אִיזְהוּ עֲבוּדָה שְׁבֵלֵב זֶה תְּפִלָּה' ... וְעַקְר הַתְּפִלָּה תְּלוּי בְּלֵב, שִׁישִׁים כָּל לְבוֹ עֲלֶיהָ. שְׁלֵא יְהִי בְּבַחֲשֵׁינַת: "בְּשִׁפְתָם כְּבִדּוּנִי וּלְבָבָם רַחֵק מִמֶּנִּי".

ז. ע"י כוכבי אור - אנשי מוהר"ן אות כ"ח.

ח. ע"י ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ק"ג: ... כִּי צְרִיף כָּל אָדָם בְּשַׁעַת תְּפִלָּתוֹ, שִׁיְצִיר בְּדַעְתּוֹ, שְׂאִין שָׁם אֱלֹא אֲנִי וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. וּבִמְאֹמֶר אָבָא שְׂאוּל וְכו' פֶּעַם אַחַת רְצַתִּי אַחַר צְבִי וְכו' (בסימן נה), שָׁם מְבֹאָר בְּטוֹל גְּדוּל יוֹתֵר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, שְׂמַחֲזֵיב הָאָדָם לְבַטֵּל עֲצָמוֹ כִּלְכָף בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, עַד שְׁלֵא יִרְגִישׁ אֶפְלוֹ אֶת עֲצָמוֹ כָּלֵל בְּשַׁעַת תְּפִלָּתוֹ, רַק אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדוֹ...

היכן ראו כאלו בעלי תפילה? ! בעלי תפילה!

כולא במחשבה אתברירו

- - - "מען איז געלאפן, געלאפן, א יונגערמאן דאוונט!" (כך סיפר רבינו, שראה מראה בעולם העליון), המשיך הרבי ואמר – "בין איך אויך געלאפן, האב איך געזעהן ס'איז טאקע מיין 'נפתלי'!" [רצו, רצו, אברך מתפלל, רצתי גם אני, ראיתי שאכן זהו 'נפתלי' שלי!].

(רנ"ב: בספר אבני"ה ברזל לא כתובה המילה 'טאקע', דאס איז טאקע מיין נפתלי), 'טאקע' פירושו בשפה האוקראינית – 'זה אכן כך', זה 'נכון' – "זה נפתלי שלי"!
"רצו, רצו, אברך מתפלל, רצתי גם אני, ראיתי שאכן זהו 'נפתלי' שלי!".

ישנה שיחה נוספת, ר' נפתלי אמר פעם: "איך האב מורא צו טראכטן עפעס א זאך, כ'וועל קומען צום רביין וועט דער רבי זאגן: "נפתלי? וואס האסטו געטראכט"?!". [אני מתיירא לחשוב משהו, כשאגיע אל רבינו – הרבי יאמר: נפתלי? מה חשבת"?!".]

איי, זה 'עיקר היהודי', "כולא במחשבה אתברירו" כתוב בזוהר הקדוש
ט – כל הבירור נהיה 'רק במחשבה'!

השי"ת עוזר לו, הוא חושב רק מהשי"ת, הוא נמצא במקום אחר לגמרי, הוא נמצא במקום אחר לגמרי, הוא לא במקום זה כלל, 'כולא במחשבה אתברירו', כל מהות האדם היא רק המחשבה!

הערות ומראי מקומות

ט. עי' זוה"ק פרשת פקודי דף רנ"ד ע"ב, מובא בליקו"מ כמה פעמים, עי' תו' רי"א.

פרשת מקץ, שנת תשל"ה ז

בעולם הזה אנו יושבים אחד ליד השני, וכל אחד כמה שמחשבותיו טובות יותר, הוא יותר קרוב להשי"ת, אולם כאן אינני יכול להבחין בכך כלל, הרי יושבים כולם ביחד!

"נחל נובע מקור 'חכמה'!", 'מקור חכמה', בכוחו של הרבי, עם 'הספרים והעצות', יכולים לזכות למחשבות נקיות וטובות, מח נקי, וזה העיקר, זה העיקר.

יכול ממש להיות – שאחד מאנשיו של הרבי יהיה במדרגה גבוהה יותר מ'גדולים', כי יש לו 'מח' יותר!

המח אצלו שמור יותר, הוא מתפלל עם יותר מח, לומד עם יותר מח, הוא חולם – (חלומות טהורים).

שמעתי שמספרים על ראש ישיבת קאמניץ "ר' ברוך בער", שכשאחד התווכח איתו באיזה 'תוספות', אמר לו ר' ברוך בער: "איתי אתה מתווכח? אני נרדמתי עם הרעיון הזה, וחלמתי את הפשט הזה!", עם הפשט הזה אל תתווכח! זה נקרא שזה 'אמת', אה, חלמתי את הרעיון הזה!

הקב"ה עוזר שכשישנים וחושבים מחשבות טובות, זה הולך כמין מחרוזת...⁸¹

הערות ומראי מקומות

י. עי' חיי מוהר"ן אות קפ"ט, עפ"י משלי י"ח ד'.

יא. עי' ליקוטי תפלות, תפלה ק"נ: ועזרני ברחמיך, שתהא דבוקה מחשבותי בתורתך תמיד בקשר אמיץ וחקק... עד שאפלו בשעת שנה יהיו עוברים עלי בחלום, מחשבות של חדושי תורה אמתיים, עד שאזכה על ידיה לגרש ולבטל ממני כל המחשבות רעות וכל הרעיונים והרהורים רעים, וכל מיני שגעון ורוח שטות שנדבקו בלבי ודעתי... ושם חלק ב' תפלה ה': ותזכני לקדש ולטהר הכח המדמה שלי, ויהיה נקלל הכח המדמה בכח השכל דקדשה, עד שגם בעת הסתלקות המחין בשעת השנה, יהיה הכח

ולדבקה בו – ר' נתן לייב'לע ראובן'ס

סיפר "ר' הערץ"²², אביו של ר' אברהם, שכאשר היה בארץ ישראל הגיע לעיר 'טבריא', ושם היה יושב "ר' נתן לייב'לע ראובן'ס"²³, הוא הגיע לשם, ולא ידע מי הוא, רק ראה אותו כיצד הוא יושב בחוץ לבוש עם טלית קטן, מחמת החום, יושב וכולו אחוז 'מחשבות', מלא 'דבקות'.

"ר' הערץ" היה אדם נעלה ומיוחד מאד, כשהוא חזר (מא"י לאוקריינא), זה מה שהוא סיפר, איך שמצא את "ר' נתן לייב'לע ראובן'ס" יושב בחוץ כשכל כולו אחוז 'מחשבות ודבקות'.

(ר' משה ביננשטוק: הוא לא דיבר איתו כלום מאוחר יותר?) כן, אבל מדברים על הרגע שהוא הגיע לשם, וראה איך שישב בחוץ עם הטלית קטן, כשכולו אחוז מחשבות, הוא תיאר כיצד הוא מצא אותו יושב בחוץ אחוז מחשבות, דבוק בהשי"ת.

זהו עיקר ה'שבח', כשהשי"ת עוזר, וזוכים ל'ולדבקה בו', 'ולדבקה בו'.

הדבקות בהשי"ת הוא כזה דבר גדול, זה מזכך – זה נקרא 'איש כשר הוא ענין אחר לגמרי'.²⁴

הערות ומראי מקומות

המדרמה והרשימות של המוחין בקדשה גדולה ... עד שאזכנה לחלום על ידי מלאך, לחלומות מישבים, לחלומות טובים וישרים בקדשה ובטהרה גדולה כרצונך הטוב...

יב. רבי נפתלי הירץ שטערנהארץ, בנו של ר' שכנא בן מוהרנ"ת ז"ל, וחתנו של ר' נחמן הרב מטשעהרין ז"ל, ואביו של רבי אברהם סופר-שטערנהארץ ז"ל.

יג. ר' נתן ב"ר יהודה (ר' לייבלי ראובן'ס) מח"ס קונטרס הצירופים, נתיב צדיק. מגדולי תלמידי מוהרנ"ת ז"ל, עלה לא"י והתיישב בטבריא.

יד. עי' שיחות הר"ן אות י"ד.

ולא יבושו עמי לעולם

מהי הבושה שתהיה שם, לעתיד – אחד יתבייש מהשני. ^{טו} ומה תהיה הבושה? הבושה תהיה – שלשני יש מח נאה יותר, לב יפה יותר!

שם הרי זה עולם האמת, לא שייך להתכתש שמה, 'כן – לא', האמת מאירה שם. והנה מגיעים שני חברים, ואוי אוי אוי, שניהם ישבו יחדיו אצל אותו רבי, ובאותו שולחן, ובאותו בית הכנסת, לשני יש 'מוחין' יפים וזכים, ולי אין! תהיה שם בושה, כזו מין בושה, אחד יתבייש מהשני, ומה בידו לעשות?! אכן 'בושה' 'בושה'!

"ר' אברהם בן רבי נחמן" היה מדבר על התורה 'קרא את יהושע'^{טז}, הוא היה אומר – שעניין הבושה שהרבי מדבר עליו הוא, ששם יש 'בושה כסדר' – לעתיד, כיוון שכל אחד יתבייש מהשי"ת, יתביישו שם כסדר, הבושה היא תמידית!

הוא חי לפני אלפי שנים – והוא נפטר לפני אלפי שנים, העולם עומד כבר קרוב לששת אלפים שנה, והוא כבר נפטר מלפני חמשת אלפי שנה, ואולם הבושה שלו מהשי"ת אינה נפסקת!

הערות ומראי מקומות

טו. עי' ליקוטי מוהר"ן סוף תו' כ"ב: וכן לעתיד לבוא צער הבושה גדול מאד, ואפלו כל צדיק נכה מחפתו של חברו, או לאותה בושה, או לאותה כלמה ... מכל שכן אין יתביישו החוטאים רח"ל...

טז. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ו' אות ב': ועקר התשובה – קשישמע בזיונו, ידם וישתק... ועי' ביאור הליקוטים שם: ואולם כפי ביאור מורנ"ת ז"ל בדבריו הקדושים, תבין מרחוק שזה דבר הכתוב והתוודו את עוונם, וכן חיוב הווידוי ביום התשובה והכפורים, כי כל פירוש הוידוי הוא שהאדם יבזה ויחרף את עצמו, ויבוש ויתבייש לפני השם יתברך בהתוודותו חטאתי עויתי וכו', עד שבאמת יהיה נשפך דמו בקרבנו...

טעם זקנים

מדוע? כיוון שהקב"ה הוא 'אור אין סוף', וצריך להשיג תמיד יותר ויותר, ורואים ש'ההוא קרוב יותר' – אם כן הבושה אינה נפסקת לעולם!

נמצא אם כן שהבושה היא 'צער', ואם כן איזה מין 'תענוג' זה? ! זה נחשב ל'תענוג'? כש'הבושה' אינה נפסקת זה הרי 'צער' גדול? !

אולם האמת היא ש'הבושה' היא 'עיקר התענוג'! זו המציאות – ככל שהאדם 'גדל' יותר, הוא מתבייש יותר! זו 'בושה' – ו'תענוג' יחדיו! "

'פה' בעולם הזה – כשמתביישים מהשני הרי זה 'צער', אולם 'שם' כשמתביישים מהשני יש בזה גם 'תענוג' – וגם 'בושה'!

"הנני יודע – נתבייש מהורינו, נתבייש מרבותינו, נתבייש מחברינו, נתבייש מכולם".

הערות ומראי מקומות

יז. עי' ביאור הליקוטים סי' כ"א הודעה ו': יש לבאר בכוונתו הקדושה, שהעונש בעצמו נהפך לתיקון כהתהפכות החסרון להתמלאות עונג הדעת הנזכר בהודעה ד', ושלפי זה יש לבאר גם ענין המויה הנזכרת במאמר כל צדיק נכוה וכו' ... שהוא העונג שבלב כמוב"פ. עיי"ש.

ושם במפתח י"ט: ... יש להתפלא מאד גם בלא זה בגוף המאמר חז"ל אשר אמרו שכל צדיק נכוה וכו' ואוי לאותה בושה כו', אם כן יבושו עמי לעולם ח"ו, כי הלא כל מה שיעלה התחתון וישיג יותר יעלה הגבוה מאתו עוד יותר, ובהכתוב המוב"פ כפול ומבואר שלא יבושו עמי וכו'?! אבל הנראה לפי עניית דעתי לישב בכל זה כפי המבואר מדבריו הקדושים ... שזה גם אחדות העזות והבושת דקדושה המובן בפנים, שבאמת ובשלימות התיקון יתאחדו ואל יתפרדו ... על ידי צער בושת הפגם והעון הזה בעצמו יחזרו ויעלו ויוכללו ויתאחדו בו כנ"ל עד שלא יבושו עמי לעולם ... ודוק היטב כי אי אפשר להאריך בדברים נעלמים כאלה. עיי"ש באריכות.

וכזה מבואר גם בפרפראות לחכמה סי' ו' אות י"ט: ובה פירשנו מאמרם ז"ל, כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו אוי לאותו בושה וכו' ... שבמאמר זה יש לדקדק ... אם כן זה יהיה עונג עולם הבא שכל אחד יתבייש בפני חבירו?! אך יש לפרש הענין ... שעל ידי שכל צדיק נכוה וכו' שעל ידי זה מתבייש מאוד כי אוי לאותו בושה, על ידי זה בעצמו יעלה ויתחבר גם אל מדרגה העליונה, וכן הענין גם כן במאמר פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה זקנים שבדור, שהיו רוצים ונכספים לקבל אור נקודה העליונה בעצמה שהיא בחינת פני חמה, על כן אמרו אוי לאותו בושה וכו', על ידי זה בעצמו זכו לקבל אור נקודה העליונה כנ"ל...

פרשת מקץ, שנת תשל"ה

יא

(רנ"ב: זה מובא ב'מראה' שהרבי סיפר בליל שבת) כן כן. י"ח

יש ענין של 'אהבת חברים', אנו צריכים שתהיה לנו 'אהבת חברים', אך לאמתם של דברים ה'חבר' אינו באותה מידה של השני, הם אכן 'חברים', אולם הם אינם שווים במעלתם, ובכל זאת צריך כל אחד להאמין בלבו שמעלת חברו גדולה יותר, הוא אכן צריך להתבייש מפני חברו!

זהו גם ענין של 'אהבת חברים', שצריך 'להתבייש' מהשני, מתי אזכה גם אני שתהיה לי את הנקודה שלשני יש?!". י"ט

למען תהיה יראתו על פניכם

כתוב: "למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" – והגמרא מפרשת "זו הבושה"², 'יראה על פניו' זו היא ה'בושה', מתביישים מהשי"ת!

הערות ומראי מקומות

יח. עיי' סיפור הדברים בקונטרס טעם זקנים י"ד - פרשת נשא תשל"ד, והוא הוא ה'מראה' המבוארת בחיי מוהר"ן - סיפורים חדשים, אות צ"א, וז"ל שם: ... ענה ואמר, האתה תעשה כזאת, ואיך אין אתה מתבייש בפני אבותיך ... ואיך אין אתה מתבייש מתורת משה ומהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב וכו' ... עיי"ש.

יט. עיי' ליקוטי מוהר"ן תו' ל"ד, וז"ל בליקוטי תפלות שם: ונזכה שיהיה אהבה ושלוש גדול בין כל ישראל עמו, וכל אחד ואחד ידבר עם חברו ביראת שמים, עד שכלנו עמו בית ישראל, נהיה נקלים זה בזה באהבה ואהבה ורעות, וכל אחד יקבל מחברו התעוררות להשם יתברך מנקדה הקדושה שיש בחברו יותר ממנו, ונקבל זה מזה ונעורר זה את זה לעבודתך ולתורתך באמת לאמתו.

כ. עיי' מס' נדרים דף כ' ע"א.

הרבי אומר בתורה ל"ח: ^{כא} הסימן של דבקות בהשי"ת הוא 'תפילין', והרבי אומר בהמשך: ^{כב} מה זה 'תפילין'? 'תפילין' זו 'בושה'! אדם שמתהלך עם 'בושה', סימן שהוא דבוק בהשי"ת!

רבי נתן כותב, שעל הרבי היה תמיד שורה 'בושה על פניו'! ^{כג}

(רנ"ב: 'ר' נחום" מטשערנאביל – הרי אמר, את זה רואים בחוש על הרבי "למען תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו"). ^{כד}

'לבלתי תחטאו' – אומר הרבי בתורה 'חיים נצחיים' ^{כה} – אפילו 'לבלתי תחטאו', אפילו 'שלא לעשות עבירה', אלא הוא חפץ לקיים 'מצוה' צריך בושה!

הערות ומראי מקומות

כא. עי' שם אות א': כי צריך כל אדם לפשפש את עצמו בכל עת אם הוא דבוק בהשם יתברך, והסימן של דבקות הוא תפילין.

כב. עי' שם אות ה': ... וכשמדבר בינו לבין קונו דברי אמת שבלבו בהתעוררות בתשובה, ורואה פחיתותו ונגדלת הבורא, כי עד עכשו השליך חטאתיו אחר כתפיו ולא עין בהם, ועכשו כשיודע אותם, אזי נכנס בו בושה גדולה על גדל פשעיו, כנגד רב ושלט עקרא ושרשא דכל עלמין ... והבושה הזאת הוא בחינת אור התפילין...

כג. עי' שיחות הר"ן אות קס"ח: ... וכבר נתבאר מגדל הבושה והיראה שהיתה מנחת על פניו תמיד אש ר לא נראה כזאת...

כד. עי' שיחות הר"ן שם: ... והרה"ק מוה"ר רבי נחום ז"ל מטשארנביל ראה אותו בימי נעוריו בקהלת מעדוועדוקע ונתבהל מעצם היראה שהיה על פניו אז, ואמר שמה שנאמר: "למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" זה רואין בחוש אצלו.

כה. תו' ע"ב תניינא: ... כמו שבשעת מתן-תורה, שהמשיך משה התורה לישאל, נאמר שם: "ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", ודרשו רבותינו ז"ל: 'זה הבושה'. וזהו: "לבלתי תחטאו", דהינו שיהיה להם בושה לבלי לעשות חטא ועוון ח"ו, וגם אפלו 'לבלתי תחטאו', לבלי לעשות עברה, צריך שיהיה גם-כן יראתו על פניו, דהינו בושה, כי אפלו כשעושין מצוה צריך שיהיה לו גם-כן בושה גדולה פנ"ל, כי איך באים לחטף התפילין, שהם כתרי דמלקא, ולהניחם פתאם על הראש, בודאי ראוי שיהיה לו בושה גדולה כשבא לעשות איזה מצוה...

פרשת מקיץ, שנת תשל"ה יג

פעם אחת נאמר 'לבלתי תחטאו' – כדי שלא 'יחטאו', ועוד שאפילו 'שלא לעשות עבירה' – אלא כדי לקיים 'מצות' – צריך גם כן שתהיה 'בושה': כיצד חוטפים את 'תפילין' על הראש? ! הרי הוא אוחוז בידיו 'כתרי דמלכא' ! !

(רנ"ב: 'תפילין' זה 'בושה' – אומר הרבי גם בתורה 'מרכבות פרעה' – תורה ל"ח) כן כן, וודאי.

הרבי אומר שם ש'תפילין' הם 'סימן' לדבקות בהשי"ת! מה הפירוש 'תפילין'? הרי כל אחד מניח 'תפילין'? ! 'תפילין' הכוונה 'בושה'!

"צריך לפשפש בעצמו האם הוא דבוק בהשם יתברך, 'והסימן של דבקות' – אומר הרבי – הוא 'תפילין'!".

ואומר הרבי בהמשך: 'תפילין' זו 'בושה', 'תפילין' זו 'ראה' – 'בושה', כשאדם מתהלך ו'בושה על פניו' – הוא מתבייש מפני השם יתברך, זהו 'סימן' שהוא אכן דבוק בהשם יתברך!

בקנאו את קנאתי

הרבי אומר - בתורה רע"ח: כ"י "דע, שעל חליף טוב יכולין לראות כל הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם". נאמר אצל יצחק אבינו שאמר לעשו: 'שא נא כליך', שיבדוק את הסכין, שישחט 'יפה' – 'שלא תאכילני נבלה', 'שא נא כליך' מרמז על 'כלי המקדש', כי על ידי 'סכין יפה' יכולין לראות את 'הכלים' של 'בית המקדש'!

הערות ומראי מקומות

כו. וז"ל שם: דע שעל חליף טוב יכולין לראות כל הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם, וזה שכתוב כשאמר יצחק לעשו שיבדק הסכין וישחט יפה "שא נא כליך", רמז על כלים של בית המקדש, שהם נראים על הסכין היפה פנ"ל, וכן איתא במדרש שכליך רמז על כלים של בית המקדש...

בהמשך אותה תורה כתוב 'בקנאו את קנאתי'¹², (שיש צדיק שאין לו במי לקנאות רק בהש"ת) לכאורה קשה מה השייכות של 'בקנאו את קנאתי' לתורה זו?

שמעתי, שכאשר הרבי אמר את התורה הזו, רבי נתן כל כך התפעל ואמר: "רבי, במי אתם יכולים לקנאות?!", רבי נתן יצא מהכלים מרוב התפעלות כשהרבי אמר את הרעיון הזה! ועל זה ענה לו רבינו ז"ל: 'בקנאו את קנאתי', אכן יש כזה צדיק שאינו מקנא באף צדיק אחר 'לא בעולם הזה ולא בעולם הבא', רק בהשם יתברך לבד הוא מקנא!¹³

נמצא אם כן שיש קשר בין 'בקנאו את קנאתי' לדיבורים שלפני כן!

רבי נתן הרי שמע אחרת דיבור מהרבי!!!

אי מן חייא – אנא הוא...

בתורה כ"ח בחלק שני: כ"ט "דע שיש חילוקים בין התורות", הרבי אומר שם – שאפשר להכיר ב'גוי' מבין כולם, רק על ידי הענין של 'תורה שבעל פה', כי הוא אין לו 'תורה שבעל פה', ובזה אפשר להבחין בו!

הערות ומראי מקומות

כז. שם: "בקנאו את קנאתי", בחינת הצדיק שאינו מקנא שום צדיק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק אותו לבדו יתברך.

כת. וראה 'גנזי אבא' במכתב מיום י' אדר תשכ"ד.

כט. וז"ל שם: דע, שיש חילוקים בין התורות... ומי שיוצא להבחין ולהפיר בין התורות, איזהו נתנה לכתב ואיזהו לא נתנה לכתב, הוא יכול להפיר את איש ישראל בין האמות, ואפלו אם אחד מישראל עומד בין כמה אמות יכול להפירו... כי עקר ההבדל שבין ישראל לאמות הוא בבחינת מה שלא נתן לכתב, בחינת תורה שבעל פה... ויש בכל אחד ואחד מישראל חלק מבחינת תורה שבעל פה שלא נתן לכתב, ועל פן מי שמפיר בין התורות שנתנו לכתב ושלא נתנו לכתב, הוא יכול להפיר בין ישראל לאמות...

רבי נתן כל כך התפעל מהחידוש, כל כך התלהב מהחידוש, שהוא ענה ואמר לרבי: "רבי, אולי לכך התכוונה הגמרא, 'אין משיח בא אלא בהיסח הדעת', הוא ימצא, ולא יידעו שהוא כאן!", אולי לכך התכוונה הגמרא, שזהו ה'היסח הדעת', שהוא כבר נמצא ולא ידעו שהנה הוא כאן! (ענה רבינו ואמר: "נו, רב נחמן האט דאך שוין לאנג געזאגט, 'אי מן חיי אנא הוא'!".⁷ "נו, רב נחמן הרי כבר מזמן אמר, 'אי מן חיי – אנא הוא'!".

— מה אנו למדים מכך?! מה מונח בתורה הקטנה הזו?! רבי נתן היה לו כל כך הרבה 'דרך ארץ' לתורה זו שהרבי אומר: שיש 'תורה שניתן לכתוב', והעיקר הוא - לעכ"ם אין שייכות ל'תורה שבעל פה', 'רק תורה שבכתב' – אולם ל'תורה שבעל פה' אין להם שייכות, יוצא אם כן ש'תורה שבעל פה' יש לה שייכות רק עם יהודים, לכן הוא יכול להבחין בגוי אפילו בין כל כך הרבה אנשים, כיוון שהוא רואה שאין בו 'תורה שבעל פה'!

כיוון שהוא ראה שאין לו חלק 'בתורה שבעל פה', על ידי זה הוא יכול להבחין בו, רק בגלל זה הוא יכול להבחין בו שהוא גוי!

יוצא אם כן ש'תורה שבעל פה' זה משהו שהוא מבחין בו שאין לו שייכות ל'תורה שבעל פה'!

הערות ומראי מקומות

ל. עיי' חיי מוהר"ן אות רע"ב בהשמטות: אָפְשֵׁר קָהּ הוּא הַפְּרוּשׁ "אין בן דוד בא אלא בהיסח הדעת", הינו שלא יבוא על דעתם ש'כבר הוא (בא) ובאמת כבר הוא בא והנה הוא וכו'. והודה לדברי, ואמר ש'קף כתוב (ברמיה ל) "והנה אדירו מ'מנו". אחר-כך נתעורר ואמר, זה אמר רב נחמן במסכת סנהדרין אי מן חייא הוא - בגון אנא, שנאמר והנה אדירו מ'מנו במהרה בימינו אמן. [אמר המ'עתיק: מאמר זה הנ"ל אמר מורנו מוהר"ן ז"ל אל אדמו"ר ז"ל, אחר שאמר המ'מור המובא בלקוטי מוהר"ן תנ"א סימן כח ד'ע שיש חלוקים בין התורות" וכו', ומורנו מוהר"ן ז"ל מעצם הרגשתו בזכות לבבו את עמק נוראות ד'בריו הקדושים עד פי בערו בקרבו של'הבת מ'מש, לא יכול להתאפק, ויתן את קולו בפני כל הנצבים עליו את המ'מור הנ"ל אָפְשֵׁר קָהּ הוּא הַפְּרוּשׁ וכו']. ועיי' כוכבי אור - חכמה ובינה בהקדמה, ושם בשיחות וסיפורים אות ל"ו.

מכך התפעל כל כך רבי נתן !

הרי הרבי אומר כך : לקבל הרגש בדיבורי הצדיק אי אפשר, 'אם לא שתקן תחלה אות ברית קדש כראוי' !^{לא}

דאשוב'ער זשלאבעס...

(ר' יעקב דב ז"ל : פעם היו עורכים סעודה לכבוד ה'יארצייט' של רבי אברהם בן רבי נחמן – כ"ט כסלו נר ה' דחנוכה) – היו כמה שנים שערכת סעודה, לאחר מכן הפסקתי.

אומר לך מדוע, היו מספר שנים שהיינו במירון, וידעתי ש"ר' אברהם בן ר' נחמן" יותר ניחא לו שנלך לישון מוקדם ונקום בשעת 'חצות', זה יותר ניחא לו, זה יעשה לו יותר 'נחת רוח', הוא לא יכול לסבול את כל המעשיות הללו, זהו...

ב'יארצייט' של "הרבי" ושל "ר' נתן" הרי עורכים סעודה, ב'יארצייט' של "הרבי" ושל "ר' נתן" מוכרחים, אין עצה אחרת.

(ר' יעקב דב : גם לו נוח שידברו ממנו), מי יודע ? זה יצא ככה, ראיתי שעשו פעם סעודה שלימה – היה זה שנה אחת במירון (בשבת חנוכה) ישבו ודיברו עד חצות, לאחר מכן אמרו 'חצות', אמרו את פרקי התהילים של חצות בציבור, עמדו בציון ואמרו חצות.

הערות ומראי מקומות

לא. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ל"ו אות ה': דָּזָה הוּא כָּלֵל גְּדוֹל, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לְהַשִּׁיג וְלְתַפֵּס בְּדַבּוּר שֶׁל הַצְּדִיק, אִם לֹא שֶׁתִּקַּן תְּחִלָּה אוֹת בְּרִית קְדֹשׁ כְּרָאוּי, וְאִזִּי יִכּוֹל לְהִבִּין וְלְתַפֵּס דְּבּוּרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק ... כְּפִי הַתְּקוּן שֶׁל כָּל אֶחָד, כִּף הוּא הַשְּׂגָתוֹ.

פרשת מקיץ, שנת תשל"ה יז

אחר כך דיברו שלא קיימו את ענין 'חצות' כראוי. 'חצות' שהולכים לישון לפני כן ולאחר מכן קמים 'חצות', זה ענין אחר לגמרי. ואז – היו ערים עד חצות, אמרו את פרקי התהילים והלכו לישון...

(ר' יעקב דב: איך אמר הרבי ל"ר' יודל": דאשוב'ער זשלאבעס! עס שטייט הרי כתוב 'פורס מפה ומקדש'!" – שימשיכו לדבר מהרבי?), זה לא היה בשעת חצות, זה הרי כתוב 'בשולחן ערוך', בשנה ההיא חל שמחת תורה ביום שישי, [נדמה לי שהיה זה ב'שמחת תורה' או ב'שבועות', 'שמחת תורה' היה יכול לחול ביום שישי, אם ראש השנה חל ביום חמישי ושישי, שמחת תורה חל ביום שישי].

ישבו יחדיו ודיברו בעבודת השם, ומכיוון שנכנסה שבת הפסיקו את הסעודה, והרבי אמר, "דאשוב'ער זשלאבעס, איז מען מקיים 'פורס מפה ומקדש'!" – הרי כך כתוב בשולחן ערוך, 'פורס מפה ומקדש' – ממשיכים לשבת, וממשיכים לדבר!"

זה הרי ענין אחר, כך כתוב בשולחן ערוך, כשיושבים לעת ערב, ונהיה שבת, 'פורס מפה ומקדש' וממשיכים לדבר.^{לב}

(ר' יעקב דב: כל שכן 'ביום הילולא', אולי לא צריך לדבר עד חצות, אבל יושבים זמן מה ומדברים), מי יודע? "ר' אברהם בן ר' נחמן" היה כל כך רגיל ב'חצות', כל כך אדוק ב'חצות'!

וקרח בלילה...

הייתה שנה אחת, בחורף, (באומאן) ישנו כולנו בדירה אחת, הייתה לנו דירה – שהגודל שלה הוא כמו 'רבע' מהבית הזה, ישנו שם עשר או שתיים עשרה אנשים! (רנ"ב: בדירה של מי?) "עקיבא סטעלמאך".

הירידה שמלפני הדירה הייתה מלאה בשלג, הקירות מסביב היו מכוסים בערמות שלג, ואולם לר' אברהם בן ר' נחמן נתנו חלק נכבד יותר בדירה, מכובד יותר מהאחרים, ושם בדירה עסקנו בעבודת השם...

היה כל כך קר, לא היה מה לאכול, לא היה במה להתכסות, לא היה מה להניח מתחת לראש, אולם שם עבדנו, אה אה!

(רמ"ב: שם אמרתם חצות? לא הלכתם לציון?) כן, שמה בבית! כיצד יכולנו ללכת בלילה בקור הזה?! הלכנו לפנות בוקר, היו כאלה שהלכו בחצות – בקור הנורא, אולם זה היה קשה מאד, קור נורא, אם רק הוציאו את הראש החוצה יכולים היו לקפוא!

(ר' יעקב דב: אני הייתי לפני שלש שנים ב'עשרה בטבת' בציונו של הרבי, לא היה כל כך קר), כן, יש שנים שבחורף פחות קר שם, יש שנים שיש חורף קל יותר, אולם יש שנים שהקור הוא נורא, אה אה...

תבר גזיזי דברדא

הייתי פעם בעיר 'ברסלב' בצום 'עשרה בטבת', התגוררתי ב'טולטשין' ונסעתי יחד עם "נאשקע עליו השלום"^{לג}, ישנו בלילה בעיר 'טולטשין' ובבוקר התפללנו בטולטשין, לאחר מכן נסענו לעיר 'ברסלב' לציונו של רבי נתן.

כשהגענו ל'ברסלב', השלג היה גדול כל כך, הכל היה מכוסה בשלג.

ב'ברסלב' זה נראה כך, מצד אחד עובר נהר ה'בוג', וכשרוצים ללכת לציונו של רבי נתן הולכים בשביל שמצידו זה נהר 'בוג', אולם כשהכל מכוסה בשלג

הערות ומראי מקומות

לג. ר' נאשקע טולטשינ'ער ז"ל, ה"ה ר' נחמן ב"ר שכנא ב"ר דוד צבי ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל, מחשובי אנ"ש.

פרשת מקץ, שנת תשל"ה ט

לא ניתן להבחין היכן יש 'שלג' והיכן עובר 'נהר בוג'! וכשהולכים – אפשר חלילה לטבוע בנהר, זה נורא.

אנחנו הולכים ולא יודעים היכן אנחנו הולכים, ונאשקע אומר לי: "פה לא שייך ללכת, אפשר לטבוע, נלך מדרך אחרת!", הוא היה בקי בדרכיה של ה'עיר ברסלב', "נלך מסביב מדרך שונה, עד שנגיע מהצד השני, ומשם נוכל להגיע לציונו של רבי נתן!".

נו, הוא היה המנהיג, המדריך, יצאנו לדרך מבלי לדעת היכן אנחנו הולכים! (רמ"ב: היה זה בלילה או ביום?) ביום! הכל היה מכוסה בשכבת שלג, מישור, לא ידענו היכן אנחנו הולכים!

באמצע הדרך מעדנו שנינו ושקענו בשלג, לא יכולנו לקום, לא הצלחנו לצאת מהשלג! גופנו התקרר, הרגליים שלנו החלו לקפוא, חלילה אם נופלים ככה נהיים 'גוש קרח', חלילה אם מחליקים – ולא מצליחים לקום – נהיים תיכף 'גוש קרח'!

"ואז צעקנו להשם יתברך"!.!

אנחנו תחת כיפת השמיים, אין לנו מושג היכן אנחנו נמצאים, (השואל: האם לא ראיתם אנשים שם?) מי הולך אז בחוץ? אנחנו לא יודעים היכן אנחנו הולכים, לא ידענו היכן אנחנו! לא רואים כלום, רואים רק מעטה של שלג שמכסה הכל, לא ידענו היכן אנחנו הולכים, צעקנו להשם יתברך!

הסכנה היא שהגוף מתקרר, כל הגוף נהיה קרח, גם הרגליים נקפאו, באם נופלים, נהיים תיכף גוש קרח, צעקנו אז להשי"ת, הרמנו קולות!

לאחר מכן אומר לי נאשקע "הנה רואה אני שם משהו", נדמה שמשם הדרך קצרה לציון רבי נתן, "בוא נלך לשם" – בלשון הזוהר הוא אמר, הוא הלך, אני נסחבתי אחריו, הקב"ה עזר, ואכן המקום שהוא ראה היה נכון, ומשם לציון רבי נתן הייתה הדרך קצרה!

כשהגענו לציון רבי נתן כבר לא יכולנו לזוז, גם הציון היה מכוסה בשלג, לא הצלחנו לנער את השלג מהרגליים, אני לא מצליח לדפוק, על מה אדפוק?! הרי הכל מכוסה בשלג, אין במה לדפוק את רגלי, זה היה ממש נס איך שהצלחנו להגיע לציון, ואיך שהצלחנו לחזור, אה זה היה נורא, היה זה ממש 'תחיית המתים' שהצלחנו לסבול את הקור הזה...

(השואל: כמה זמן שהיתם שם?) לא הרבה, כיצד יכולנו לשהות שם זמן רב?! אמירת תהילים והשתטחות!

(השואל: וכיצד חזרתם?) בדרך חזור הלכנו על אותם פסיעות, על אותם עקבות, הרי בדרך הלוך פסענו בשלג, וכשאדם הולך נהייה עקבות, בחזור כבר יכולנו ללכת על אותם פסיעות, חזרנו באותה דרך שבה באנו, כיוון שדרך 'נהר בוג' לא שייך ללכת, למרות שזו דרך הרבה יותר קצרה.

הכל היה בחסד! זה היה בחסד!

ומארות גברו... – ר' ברוך געצע'ס

ר' "ברוך" חתנו של ר' געצע, הוא הרי היה יוצא בלילות ליערות, לשדות, בלילה, לפעמים הקור היה נורא, היה אברך בעל תשובה שסחר עם פרוות ונעליים, "דוד הייסינער" שמו¹⁷, הוא היה נותן לכל אחד שהולך בלילות ליער להתבודד 'מעיל פרווה' ו'זוג נעליים', 'מגפיים' גבוהות כאלו, 'מעיל פרווה' גדול ו'כובע' מחמם על הראש, קשה היה לזהות אם זה יהודי או לא, זה מה שהלבישו, זה מה שהוא נתן לכל אחד, לכל מי שהלך להתבודד ביערות בלילה.

הערות ומראי מקומות

לד. מעיר הייסין, ואח"כ עבר להתגורר באומאן, מתחלה לא היה שומר תו"מ, פעם ביקר בקלויז של אנ"ש, ומאז נעשה בעל תשובה גמור, והיה מספק מגפיים (שטייול) ובגדי חורף לאנ"ש היוצאים לשדה (עי' אודותיו בקונטרס טעם זקנים כ"ד - פרשת בא תשל"ד).

כא פּרשת מקיץ, שנת תשל"ה

אך כל זה מדובר בשעה שהכל כרגיל, אולם כשהקור הוא עז ונורא – הקור חודר מבעד למעיל והמגפיים...

מספר נאשקע (קנלסקי)^{לה}, מדוד שלו, אחי אמו, שעניין אותו לראות מה עושה 'ברוך' כשיש כזה מין קור נורא! ?

הוא היה 'גביר', היה לבוש יפה, כראוי. "מה עושה שם ברוך? מה הוא יכול לעשות שם בקור הנורא הזה – בלילה? !".

הוא הלך ליער, וראה את 'ברוך' 'משליך' עצמו כדי שלא יקפא ח"ו, הוא השליך עצמו, 'למעלה ולמטה' כדי שלא יקפא, הוא 'הכה' עצמו 'דפק' עצמו 'השליך' עצמו ותוך כדי כך צעק להשי"ת!

או אז הוא ראה מה זה נקרא 'להתייגע' מהי 'עבודה'! הוא השליך עצמו כדי שלא יקפא, ותוך כדי צעק ב'קולי קולות'!

נו, אלו יהודים שמקושרים לתכלית!

(רנ"ב: לעשות דבר כזה צריך המון חיות), הוא היה עובד ה' נפלא ביותר, גבור כח נפלא! (רמ"ב: בגשמיות?) בגשמיות, לאחר מכן הוא חלה.

הוא היה 'גבור חיל' נפלא, כשהוא התפלל, תפלתו הייתה ממש - 'בוקעת רקיעים'. הוא התפלל כל מילה – 'יהי', 'כבוד', ה'! כל מילה עם כל הכוח, כל מילה, זו הייתה כזו תפילה שלאחריה הוא אכן היה צריך לנוח קצת, כדי שיוכל לחזור לעצמו – שיוכל לחזור לכוחותיו.

היו לו ילדים קטנים בבית – זכורני – כשהוא הגיע ל'ויברך דוד' פשט את הטלית ותפילין, נכנס הביתה, הילדים שלו היו עדיין קטנים, צריך לנקותם,

הערות ומראי מקומות

לה. הכוונה לר' נחמן קנלסקי-רוסישער ז"ל, ודודו המוזכר כאן היינו אחי אמו ר' נחמן ב"ר בנציון קמינסקי ז"ל מקרמיניטשוק, נכד ר' שמעון'לע תלמיד רביז"ל. (מבה"י 37).

להאכילם, ותכף כשגמר נכנס חזרה לתפילה התעטף בטלית ותפילין והמשיך בתפלתו, המשיך להתפלל!

הוא זכר שיש לו ילדים קטנים בבית, והוא נכנס הביתה – דברים שהאם צריכה לעשות היה הוא צריך לעשות, לא היה מי שיעשה זאת – הנני מתכוון לשבח את 'גדולתו' – וכסיים תכף נכנס חזרה התעטף בטלית ותפילין, והמשיך שוב להתפלל! 'גיבור כח'.

לא עזב את היר

(ר' יעקב דב: זו הייתה מן הסתם אבידה גדולה כש"ר אברהם בן ר' נחמן" נסתלק), לא הייתי בשעת הסתלקותו, לא ידעתי מזה כלל, הייתי אז ב'קיבליטש', היה זה כשנה לאחר חתונתי.

(ר' יעקב דב: "ר' אלי' חיים רוזין" כן נכח שם?) "אלי' חיים" היה, כן.

ר' אלי' חיים התגורר באומן, אני התגוררתי ב'קיבליטש', ונפטר כשנה לאחר חתונתי, התחתנתי ב'זאת חנוכה' תרע"ז, והוא נסתלק בחנוכה תרע"ח.

"ר' געצע" נפטר גם הוא ב'שביעי של פסח'. באותו חורף של שנת תרע"ח, ר' געצע הלך ל'ביקור חולים' אצל ר' אברהם בן ר' נחמן, ור' אברהם בן ר' נחמן החזיק בידו, הוא לא עזב את ידו, לאחר מכן התבטא ר' געצע על עצמו: "מי יודע מה פשר הדבר שר' אברהם לא עוזב את היד!", הוא לא עזב את ידו.

זה התרחש בערב ראש חודש טבת, ותיכף לאחר מכן חלה ר' געצע! (רנ"ב: זה היה היום האחרון של ר' אברהם – שהוא החזיק את ידו?) כן, לפני הסתלקותו, הוא לא עזב את ידו, ור' געצע התבטא: "מי יודע מה פשר הדבר שר' אברהם לא עוזב את היד", כשהוא הגיע לביתו הוא חלה, ובחג 'שביעי של פסח' הוא נפטר.

פרשת מקץ, שנת תשל"ה כג

'אברהם' (דזארגובסקי – בעדער, חותנו של ר' יצחק גלבך), הגיע לאומן, והוא היה חייל בצבא של ניקולאיי (נלקח לשרת בצבא), בנסיעתו הגיע לאומן, כשהוא לבוש עם מדי 'חייל', הציעו את השידוך, ובליל 'בדיקת חמץ' נערכה ה'חופה' מתחת לחלון ביתו של ר' געצע, ר' געצע הביט דרך החלון, כדי שלפחות יראה את חופת בתו הכלה (הוא היה מוטל על ערש דווי סמוך להסתלקותו).

הבני בית עכשיו של ר' יוחנן (גלנט ז"ל), 'רחל' (בזיו"ש) — היא בתו של ר' געצע, היה זה בחופתה (בזיווגה הראשון הייתה אשת ר' אברהם בעדער).

הוא היה 'תלמיד חכם' גדול — אברהם בעדער, היו לו ידיעות, למד גמרא עם תוספות, למד בחריפות, היה גיסו של "ר' מתתיה", אשתו (של ר' מתתיה) הייתה אחותו של אברהם בעדער.

(רמ"ב: הוא הגיע לאומן בתור חסיד ברסלבר?!), לא, הוא לא היה ברסלבר'ער, הייתה לו אחות (אשת ר' מתתיה), הוא נסע לאחותו! (רמ"ב: לאחר מכן הוא נהיה חסיד ברסלבר?) כן, בוודאי. (רנ"ב: היא הייתה מבוגרת ממנו — האחות? היא כבר הייתה נשואה לר' מתתיה?) בוודאי כן.

הוא היה יהודי כל כך תמים וישר ר' אברהם!

מהיכן לוקחים כאלו עבודות

(ר' יעקב דב: מספרים שהיו מפליגים — אנשי שלומינו — אודות קדושתו של ר' אברהם בן ר' נחמן?) כן, "ר' ישראל כהן" אמר זאת, "ישראל כהן עליו השלום" אמר כך — בשעה שר' געצע נפטר הוא אמר כך: "כזה שומר הברית כמו שר' אברהם בן ר' נחמן היה אין בנמצא, מהיכן לוקחים לפחות את היגיעה של ר' געצע?!", "שיתייגעו כמו שר' געצע התייגע, מהיכן לוקחים לפחות זאת?!

(רמ"ב: בשעת הסתלקותו של ר' געצע גם לא נכחתם?) לא.

(ר' יעקב דב: נדמה לי שהוא אמר, "יגיעה כמו של ר' געצע גם לא רואים!") זע מה שהוא אמר: "מהיכן לוקחים לפחות כזו מין יגיעה כמו שהוא התייגע?!", אה, אך!

'אסתר' (אשתו של ר' געצע) אמה של רחל - סיפרה - ששבת אחת הוא שר 'שלום עליכם' בכזו מין דביקות, עד שהוא 'התעלף'! היו מוכרחים להחיות אותו!

(ר' יעקב דב: ר' משה טשענסטכאווער סיפר על ר' געצע, שפעם בליל שבת הוא שר 'רבונו עולמים' והוא 'התעלף').

בחורף אחד אכלנו אצלו, ר' געצע היה עני מרוד, לא היו לו צרכי השבת, ובאנו לאכול אצלו, ממילא הם כבר גם אכלו... לא היה לו לשבת שום דבר, הבאנו קצת דגים, בשר, וחלות, והיא - אסתר, הכינה את השבת, וגם אכלו יחד אתנו, "או אז ראינו" - - -

כשהוא נפטר היה בן 'ארבעים וארבע' - הוא היה חולה בריאות.

(ר' יעקב דב: הוא עבר על כל הש"ס), כן, הוא היה למדן גדול, למד הרבה.

וכך עמל, ככה התייגע, השתמש בכל הכוחות למען השם יתברך, ככה לעבוד, איי!

כאשר אבדתי אבדתי

(ר' יעקב דב: ר' אלי' חיים מספר, שר' אברהם בן ר' נחמן אמר פעם לר' ישראל כהן, כשהוא שאל אותו מדוע הוא הולך לציונו של הרבי ללא טבילת מקווה, ענה לו ר' ישראל שהוא הולך

כה פרשת מקץ, שנת תשל"ה

עם ההלכה – בכור בהמה טהורה, 'כאשר אבדתי אבדתי' – ענה לו ר' אברהם) נו, אם כך ? !
מותר לך ללכת !...^ל

לא יכלו ללכת למקווה, היו צריכים ללכת לנהר, לא היה מקווה, ובנהר הרי
חורף, ובחורף...

(ר' יעקב דב: לא ידעתי שיש מקווה ב'קייב', [כשנסע לציון רבינו], בתחילה לא רציתי
להתעכב לפני שאהיה על ציון רבינו, מאוחר יותר נודע לי, זה עולה כמה דולרים, מחממים את
המקווה), כן ? ! (לא ידעתי מזה, בקייב, הגבאי אמר לי: אם תשלם כמה דולרים אחמם לך את
המקווה, יום למחרת הייתי בבית הכנסת, הוא הראה לי שהם אופים מצות, אם יש יהודי שנוסע
כדאי שיידע זאת).

היה בעיני עצמו גוש בוץ

כמה שנדבר מ"ר' אברהם בן ר' נחמן" לא נוכל להשיג – רק זאת
יכולים לדבר, מ'שפלותו', וכפי שהרבי אומר בתורה חיים נצחיים, 'מחקק',
שה'שפלות' מונחת בכל 'אבר' ^ל, ראו על היהודי הזה, מכף רגל ועד ראש הוא
היה מלא בשפלות !

הערות ומראי מקומות

לו. עי' ליקוטי הלכות הל' בכור בהמה טהורה ד' אות ט"ז: ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת, ונדרשו
רבותינו ז"ל שלא כדת של תורה, פי אני יודע בעצמי שעל-פי דת של תורה בודאי אני ראוי לבא לפני
המלך להתפלל לפניו, כפי מה שאני יודע חטאתי ועונותי, אף אף-על-פי-כן אבא לפניו שלא כדת,
וכאשר אבדתי אבדתי, הינו אם חס ושלום אינו לרצון תפלותי והתבודדותי עתה לפניו מרובי קלקולי
כאשר אבדתי על-ידי מעשי הרעים, 'אבדתי', ויעשה ה' יתברך עמי מה שירצה אני תמיד איחל ואצעק
לה' יתברך אולי ירחם, ואז חמל ה' יתברך על מרדכי ועמו, ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב...

לז. וז"ל שם: פי דע שיש בכל אחד ואחד מישראל בחינת השפלות של משה בכל איבר ואיבר ... וזהו:
"במחקק במשענתם", מחקק דא משה, כמו שדרשו רבותינו ז"ל. גם מחקק בגימטריא רמ"ה, הינו
בחינות השפלות של משה, שמלבש בכל אחד מישראל ברמ"ח איבריו, בכל איבר ואיבר פנ"ל ... וזהו:

(ר' יעקב דב: נדמה לי שהוא אמר את השיחה הזו "מדוע ר' נתן זכה לקבל מהרבי עם כף ומצקת" - כן, כן, - "כיוון שהוא היה בעיני עצמו כגוש בוץ!",^{לח} "ומדוע אבי זכה לקבל מרבי נתן? כי הוא היה בעיני עצמו גוש בוץ!".^{לט}

יותר לא הוא אמר, אבל כבר המשכנו וסיימנו: "ומדוע זכה ר' אברהם לקבל (כל כך הרבה), בגלל שהיה גוש בוץ!"

'בוץ' ממש גוש 'בוץ', והכל בחכמה – ה'הצנע לכת' שלו היה מופלא.

(ר' יעקב דב: הוא כל כך הקפיד, כש"ר' ישראל קארדונער" דפק פעם על השולחן - כן כן, היה זה בליל שבת, ר' אברהם היה מרבה להתארח גם אצלנו – לפני הקידוש הוא עמד ככה בדבקות, והיה שם אחד דברן, שהיה מדבר הרבה, והוא דיבר ודיבר, ור' ישראל נתן צעקה 'שא שא', ר' אברהם התחיל 'תיכף' קידוש! מיד הוא קידש, הוא הפסיק אותו...)

הוא לא אמר לו כלום בשעת מעשה, 'למחרת' הוא שילם לו על ה'שא', מדוע צעק 'שא'...

(ר' יעקב דב: כמדומה שהוא היה אומר – "תועבת ה' כל גבה לב" -) 'כל' גבה לב, אפילו בתורה, אם יש בלימודי גאות הרי אני עבודה זרה!

(ר' יעקב דב: כזו הקדמה על ביאור הליקוטים: "המבאר, והמבוער מבינת אדם, שפל ונבזה, ולא בלשון ענוה") ולא בלשון – כן...

הערות ומראי מקומות

במחלקק במושענתם, הינו שיהיה נחיה השפלות של משה, שיש בכל הרמ"ח איברים של כל אחד ואחד, על ידי התשובה כ"ל...

לח. עי' חיי מוהר"ן אות של"ח, מאמר רביז"ל בשבח מוהרנ"ת ז"ל: "דוא זאלסט אים אן קוקן איז ער אגלאט שטיקל בלאטע וכו'".

לט. עי' קונטרס טעם זקנים א' - יתרו תשל"ז.

לבר נטלין ולא עאלין הנך כלבין דחציפין...

(ר' יעקב דב: מעניין מדוע לא היה עוד אחד שיעשה את 'ביאור הליקוט' שיוכלו ללומדו, זהו הספר היחיד בין כל ספרי רבינו שאי אפשר ללומדו, מאד קשה להבין, אחד שיבאר את הספר שיוכלו להבינו).

את הספר 'ביאור הליקוט' הוא כתב בזמן שהוא היה ביערות, את כל החידושים הוא חידש בזמן שהוא היה ביער, שם היה לו עט ודיו.

בשעה שהוא נסע ל'ארץ ישראל', בשנת תרנ"ד, הוא כבר היה בשנות הארבעים לחייו, בשנים אלו הוא כבר כמעט ולא חידש, רק כתב את החידושים שמלפני כן, חידושים הוא חידש בשנים בהם הוא היה בשדות וביערות, שאז לקח אתו עט דיו ונייר.

אלא מאי, באופן כללי היה כך – שלא היה כתבא רבא גדול, אבל הוא כתב, וממילא הלשון קשה להבנה.

(ר' יעקב דב: בספר 'כוכבי אור' רואים שהוא כתב אחרת, הוא כן כתב טוב) את הספר 'כוכבי אור' ניסח ר' אלטר, ר' אלטר היה גיסו של ר' אברהם.^מ

הייתי פעם בסעודה שלישית יחד עם ר' אברהם בן ר' נחמן, בביתו של ר' אלטר, רק שלשתנו ישבנו שם, כשהגיע שלש סעודות, ר' אברהם הזדעק בזמירות "לבר נטלין ולא עאלין הנך כלבין דחציפין". וסיפר שר' נתן אמר פעם – שהרבי אומר 'והכלבים עזי נפש', כלפי המפורסמים (של שקר)^{מא} –

הערות ומראי מקומות

מ. היה חתנו של ר' נחמן טולטשינער ז"ל (בוור"ש).

מא. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' כ"ב אות ד': ... פי יש רועים של הסטרא אחרא, והם גם כן מפרסמי הדור, וכופין אנשים לתחוחת שעבודיהו, ועקר מלכותם הוא על ידי עזות, כי עזות – מלכותא בלא תגא' (סנהדרין ק"ה), והם ככלבים בעזותם, בבחינת (ישעיהו נ"ו): "והכלבים עזי נפש המה רעים", והן פני הדור כפני הכלב ... (סוטה מ"ט):

והוא צעק: "כלב ארויס פון מיר! כלב ארויס פון מיר!" [כלב צא מאתי! כלב צא מאתי!], כלפי פרסום של שקר, "כלב צא".

"ולא עאלין הני כלבין דחציפין" – כך הוא דיבר איתנו על הדיבור שר' נתן אמר, ושר' נתן הזדעק "כלב צא מאתי", מיד לאחר הבדלה כבר כתב ר' אלטר, הוא כבר כתב את הדיבור!

כמעט כל ספר 'כוכבי אור' בנוי משיחות שר' אברהם דיבר ור' אלטר העלה על גבי הכתב.

(רנ"ב: בקטעים שהוא כותב "מה ששמעתי מאבי", את זה כתב ר' אברהם בן ר' נחמן בעצמו?) את זה הוא כתב לבד! (רנ"ב: ישנם מקומות שמוזיהם את לשונותיו).

(ר' יעקב דב: ר' משה טשענסטכאווער אמר לי פעם, שכשר' אברהם היה מדבר בפני אנשים, הוא דיבר אחרת ממה שהוא כותב, כל אחד יכול היה להבין!), בוודאי, כן כן, כשהוא דיבר, הוא 'דיבר', דיבורו היה עשיר מאד.

אי זכאי גמירתא מרבך

(ר' יעקב דב: הוא היה מספר – ר' משה, שהקפידו על ר' ישראל כהן, הוא רצה רק דברים 'חדשים', לשמוע ממנו עוד! האחרים רצו לחזור ולשנן, כדי שהם יזכרו את השיחות הקודמים, אולם הוא הייתה לו תפיסה מהירה...).

אצלו נתקיים מה שכתוב בגמרא, שר' יוחנן אמר לר' אלעזר, הוא רצה ללמוד אתו, והוא אמר, "אני צעיר מדי", לאחר שר' יוחנן נפטר הוא כבר למד אם אינני טועה אצל 'רב אסי', (ואמר) – לו הייתי זוכה הייתי לומד אצל הרבי (- אי זכאי גמירתא מרבי יוחנן רבך).^{מב}

כט פרשת מקץ, שנת תשל"ה

כעין זה היה אצל ר' ישראל כהן ע"ה, הוא היה אדוק בר' אברהם בן ר' נחמן בצורה נפלאה, הוא ממש לא עזב אותו לרגע, הוא רץ אחרי פסיעותיו, אחר כך כשר' אברהם נפטר "ר' שמשון" ו"ר' געצע" שמעו מ'ישראל כהן', הוא דיבר והם ישבו, הם הקשיבו איך שהוא מדבר, והם חשבו לעצמם "הרי יכולנו לשמוע מר' אברהם בעצמו".

ר' אברהם בן ר' נחמן התהלך (כאחד האדם, לא לכל היה ניכר גדלותו המיוחדת בחייו), רק על ידו (של ר' ישראל כהן) - הם ידעו שכל מה שהוא מדבר הכל מגיע מר' אברהם. הוא היה בעל מח נפלא, בעל זכרון נפלא, הוא היה בחור קדוש, אה קדוש.

הם ישבו בהכנעה ושמעו ממנו, בזמן שהם ישבו והקשיבו ראינו עליהם - הם לא אמרו זאת בפה - רק כמו אחד שמדבר בפה "הרי יכולנו לשמוע מר' אברהם בעצמו את הדיבורים הללו!".

רבי שמואל הורביץ ז"ל

(כאן חסר קצת, מדבר מר' שמואל הורביץ ז"ל כשנסעו פעם יחדיו לכותל המערבי בסוף ימיו של ר' שמואל) - כשירדים מהאוטובוס, ישנה עלייה לעבר הכותל המערבי, לשער, (רנ"ב: בשער האשפות) הגוי (הנהג) עוצר בתחתית ההר, ומוכרחים היינו לעלות רגלית.

לי היה קשה לעלות עלייה כזו קשה, התקשיתי לעלות, ור' שמואל 'רץ' בעלייה, אני אומר לו: "מדוע רצת כל כך?", (ור' שמואל ענה): "הרי הולכת אשה לפני, חייבים אם כן לרוץ קדימה, לא להיות 'אחורי אשה'!", זה דבר נפלא, כאלו כוחות, כזו יראה מהשם יתברך, לרוץ קדימה.

מי תופס עצמו? "רבונו של עולם, שלח לנו כבר את משיח צדקינו, מי נשאר לנו היום? ! מי נמצא אתנו היום? !".

(ר' יעקב דב: "והודו לזכר קדשו", עדיין יש זכר לקדושה), ^{מג} כן, "וזכר קדשו", להביא את משיח – זה הכוונה "וזכר קדשו"! אנחנו צריכים עכשיו את משיח צדקינו, אין לנו כוחות, ממש אין לנו כוחות.

(רנ"ב: הוא כתב "ר' שמואל הורוויץ) ספר שלם על ההתקרבות שלו; ר' יעקב דב: על המאסר שלו, השהייה באומן), כן כן, אה אה, על 'השהייה שלו באומן' – אנשי שלומינו אמרו - "כל כך הרבה עוד לא ראינו!", הוא היה עולה לציון רבינו ב'חצות לילה', משם היה רץ לתפילת שחרית, ותיכף לאחר התפילה היה שב אל ציון רבינו, ומשם הוא רץ לתפילת מנחה!

ימים ולילות שלמים הוא השתטח על ציון רבינו! מתי הוא ישן?!

אנשי שלומינו דיברו, "כזה דבר עוד לא ראינו!", להשתטח ימים ולילות שלמים על ציונו של הרבי.

הוא היה אומר כך: "כשהוא יוצא מציון רבינו הוא מרגיש 'חוץ לארץ', כשהוא עולה לרבינו על ציונו הוא 'בארץ ישראל', הוא 'בארץ ישראל'!". ^{מד}

הערות ומראי מקומות

מג. עפ"י דיבורו של ר' אברהם בר"ן ז"ל, שצריכים להודות על 'זכר' מהקדושה שיש לו עדיין, עי' שיש"ק הנדמ"ח ח"ב אות קצ"א.

מד. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ק"ט על הפסוק "צדיקים ירשו ארץ". ובמכתבי מוהר"ן טולטשינער ז"ל בעלים לתרופה ה': אֲשֶׁר־יִכְסוּ אֶשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּצֶל אֲרְעָא קְדִישָׁא, וּמִשְׁתַּמָּא מִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמִצָּא שְׂרֵשׁ קְדֻשַׁת אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמִרְמֵז בְּסִפְרוֹ הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים. וְאֲשֶׁר־יִנּוּ שְׂאֲנַחְנוּ זֹכִים לְהִתְאַבֵּק בָּפֶה בְּעַפְרֵי צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמִצָּא שְׂרֵשׁ קְדֻשַׁת אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי אֲדָמַת קְדֻשַׁת אֲרֶץ הַקְּדוֹשׁ. כֵּן יוֹסֵף ה' עַל תְּשׁוּקַתְנוּ לְהִשְׁתּוֹקֵק בְּהִשְׁתּוֹקְקוֹת נִמְרָץ עַד שְׂיִגְמֹר ה' בְּעַדְנוּ לְטוֹב.

פרשת מקיץ, שנת תשל"ה לא

הוא יוצא החוצה הוא מרגיש 'חוץ לארץ', לכן הוא לא רוצה להיות בחוץ, הוא הרי רוצה להיות ב'ארץ ישראל', ועל ציון רבינו הוא מרגיש שהוא 'כאן בארץ ישראל'! נפלא, נורא.^{מ"ה}

ובשעתו כשהוא היה באומן הוא היה בן 'עשרים ושש שנים', אברך בן 'עשרים ושש שנים', הוא היה באומן בשנים תרפ"ט, תר"צ, זכורני שבני משה ע"ה נהיה אז 'בר מצוה'.^{מ"ו}

(ר' יעקב דב: שלש ראשי שנה), תרפ"ט (סוף שנת תרפ"ט בחדש אלול לקראת ר"ה שנת תר"צ), תר"צ, תרצ"א (עד אמצע שנת תרצ"ב), בשנים אלו הוא היה, וככה להשתטח על ציון רבינו, להיות ככה ימים ולילות, לילות שלמים, ימים שלמים! אנשי שלומינו דיברו בשעתו "כזה דבר לא ראינו!", אברך שישהה ימים ולילות שלמים בציון רבינו, ולהשתטח שם ולהרגיש 'חיות' ברבי, לא 'סתם ככה'!

הערות ומראי מקומות

מ"ה. ע"י בכתביו 'ימי שמואל' פרק ר"א: ובאמת באומן מתחילים להרגיש קדושת ארץ ישראל, (כמובא שעל ידי ראש השנה אצל הצדיק מרגישין קדושת ארץ ישראל), ובאמת אין דבר גדול מזה כשזוכין להיות בארץ ישראל, ולהיות באומן על ראש השנה על ציון הקדוש. ושם פרק רט"ז: ובפרט בארץ ישראל מסוגל מכל המקומות, כי שם שורר הנועם העליון, והתבודדות הוא בנעימות ואהבה וחשק לשם יתברך, אשר יכולים לצאת לגמרי מהחיות מחמת האהבה וכו', ובפרט במירון עין לא ראתה, ואם היינו זוכים שאנשי שלומנו העוסקים בעבודת ה' יבואו הנה, היו יכולים לזכות פה, כי באומן אפילו כשעובדים עבודות קשות ומכניעים מעט החומר, ותיכף שיוצאים מהציון הקדוש, מתגבר תיכף החומר בכתחילה, וצריכים עוד פעם ועוד פעם כמו בהתחלה הראשונה, ועדין לא באו לידי ניצחון המלחמה, אבל בארץ הקודש כשזוכים בעבודת ה' אז הוא ניצחון המלחמה בנקל בלי עבודות קשות כאלו, ועדין יש הרבה לדבר ולספר בזה. וכמו שאמר לי רבי ברוך חתן רבי געצי נרו יאיר, זה טוב מאוד ליישב בארץ הקודש, אין זין פאר בינקין צום רעבין (להתגעגע) לבא על הציון הקדוש לשפוך שיחו ולחזור לארץ.

מ"ו. ע"י ימי שמואל פרק ר"א: וביום כ"ה אלול (שנת תרצ"א) היה לנו ברית מילה אצל אחד מאנשי שלומנו, ובר מצוה אצל רבי לוי יצחק, והחתן דיומא דרש בדברי רבנו, והתפללנו מנחה, ואכלנו הסעודה, ממש חיות אלוקות היה...

ר' שמואל סיפר לי, שבזמן שהותו בעיר 'סאקאלאוו' הוא התארח אצל "ר' מרדכי", ר' מרדכי דיבר איתו כל העת רק מר' אברהם בן ר' נחמן, כל הלילה וכל היום הם דיברו רק מגדלותו של ר' אברהם בן ר' נחמן, איזה בעל מדריגה הוא היה, מה'הצנע לכת' שלו.

כמו שהמגיד מטירהווצע אמר לרבינו: "אתם מסתתרים – אבל ממני אתם לא תסתרו!"^מ

את זה ראו אצל ר' אברהם בן ר' נחמן! בין אנשים הוא היה נסתר, נסתר, אולם בני עליה גדולים (הכירו בו) - - -

"אנשי אמת"

(ר' יעקב דב: "ר' חנא" (ר' אלחנן ספקטור) היה אומר, שראו אצל ר' מרדכי, גאון עולם בנגלה, כשהגיע אליו הקטן שבאנשי שלומינו, היה יוצא יחד איתו לקבץ צדקה עבורו, כזו שפלות!) כן כן.

בראש השנה הראשון שהייתי באומן, שנת תרע"ה, ר' מרדכי גם היה, הוא עוד היה שנים רבות לפני כן, הוא הרי התקרב בסוף שנות תר"נ.

ראיתי אותו, ידעתי שזה רבה של סאקאלאוו, אולם לא היה ניכר עליו כלל שהוא 'רב'! רקד וקפץ, עם כל אחד מה'חברים', נישק ודיבר, כך נראה רב?! שמעתי שהוא 'גאון עולם בנגלה', האם זה רב?! לא ניכר כלל, בכזאת חכמה להסתתר, שהוא היה 'חבר' של כולם בשווה, וכלום בעיני עצמו!

הערות ומראי מקומות

מז. כך התבטא פעם המגיד מטירהוויצע לפני רביז"ל בתחלת התקרבותו, עי' קונטרס טעם זקנים נ"א - כי תצא תשמ"א, ועוד.

פרשת מקיץ, שנת תשל"ה

בראש השנה לא כיבדו אותו בעלייה לתורה, הוא היה ה'מקריא', כיבדו אותו שהיה 'מקריא', אולם לא כיבדו אותו עם עלייה לתורה, מה זה עלייה לתורה? ! לא הורגשו ונראו כל המעשיות הללו כלל! נורא, נורא.

מין 'אמת' כזאת של הרבי הייתה מונחת בהם, אמת, שפלות, מין אמת, הם כלל לא חשבו על כל הדברים האלו, זה היה ממש צחוק לדבר מזה בכלל, 'כן ייתנו עלייה' – 'לא ייתנו עלייה', מה? !... כשהמח מלא בקדושה וטהרה, כל הדברים הללו נחשבים לשטויות והבלים! כיצד ניתן להכניס במח כזו מחשבה אם המח מלא במחשבות אחרות לגמרי? ! אי אי אי.

לאחוז עצמו בשורשי נשמות ישראל

הכלל היוצא לנו, שצריך להיות לנו אהבה לכל אחד מאנשי שלומינו, לא להיות עם טינה כלפי אף אחד! ^{מה}

הרבי אומר בתורה 'תקעו ממשלה', ^{מט} אי אפשר לעמוד ב'ממשלה' זו – להינצל מ'קנאת המלאכים', כי אם על ידי התקשרות – לאחוז עצמו ב'שורשי נשמות ישראל', 'כסא הכבוד'!

הערות ומראי מקומות

מח. עי' חיי מוהר"ן אות רי"ח: באומין קדם ראשי-השנה האחרון היה מספר עם אנשים שלו מענן הסתלקותו ... אז ספרו אנשיו עמו והיו מתאנחים מאד כי מה נעשה ועל מי יעזב אותנו. והשיב, רק אתם תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים בשרים, ולא בשרים בלבד אלא אפלו צדיקים וטובים תהיו ... ועי' ליקוטי תפלות חלק שני תפלה ל"ד: ... ויתבטל כל מיני מחלקת מן העולם, ויתרבה שלום גדול בעולם ... ובפרט בין החברים החפצים ליראה את שמו...

מט. עי' ליקוטי מוהר"ן תניינא תו' א': ... וצריה כל אהד לראות שיבוא לזה התכלית, שיהיה לו ממשלה על מלאכים, אף צריה לשמר עצמו מאד ולראות שיהיה לו כח לעמד בממשלה זו, שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח"ו ... והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל, ועל-ידי ההתקשרות נצול מהם, וזה בחינת: "מאחז פני כסא", שצריה לאחז עצמו בשורשי הנשמות, החצובות מתחת כסא הכבוד...

הכוונה היא: שיהיה לו אהבה לכל איש מישראל! ¹

כמו שהרבי נתן עצה ל'התמדה': "שלא לדבר על שום בר ישראל!", ² כך גם כדי לאחוז עצמו ברבי זו העצה, כדי להיות קרובים לרבי – העצה לא לדבר על אף אחד!

להקטין עצמו לפני קטנים ממנו

היה פעם באומן, אברך שהסתכסך עם בני ביתו, אמרו לו: תקשיב, "איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם", ³ אם אתם תריבו השכינה בורחת! היא אינה יכולה לסבול מחלוקת, אם תתקוטט איתה השכינה תברח!".

במקום שיש מריבות, השכינה לא שורה שם, היא אינה יכולה לסבול מריבות ומחלוקות, היא תכף בורחת.

- כדי שה"שכינה תשרה" בינינו ו'העניין של הרבי" יהיה אצלנו, חייבים לחגור מותניים, ולקבל על עצמו – לאהוב כל אחד, לא לדבר על שום יהודי!

הערות ומראי מקומות

ג. עי' ליקוטי הלכות הל' גביית חוב מהלקוחות ואפותיקי אות מ': ... כי כָּבֵר מְבַאֵר שְׁעַקֵּר קַיִּים הָאָדָם וְתַקְוָנוּ הַנִּצְחִי הוּא עַל יְדֵי שִׂיחָחוּז עֲצָמוּ בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא שְׂרָשֵׁי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְכו' וְכו' וְכו', לְוַעַל כֵּן בּוֹדָאֵי צְרִיכִין לָזֶה שִׂיחָיָה שְׁלוֹם גָּדוֹל עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְשִׂיחָיָה שְׁלוֹם בֵּין כָּל אֶחָד לְחֵבְרוֹ, כְּדֵי שִׂיחָשְׂרוּ יַחַד בְּאַהֲבָה וְשְׁלוֹם כָּל שְׂרָשֵׁי נִשְׁמוֹתָם, וְלֹא יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם שׁוּם פְּרוּד עַל יְדֵי אִיזָה שְׁנֵאָה וּמְחֻלְקַת ח"ו, כְּדֵי שִׂיחָל לְהֵתְאַחֵז בְּשְׂרָשֵׁי נַפְשׁוֹתָם, הַנִּקְלָלִים יַחַד עַל יְדֵי הָאַהֲבָה וְהַשְׁלוֹם.

נא. עיי' שיחות הר"ן אות צ"א: סגלה להתמדה שיזכה להיות מתמיד בלמודו, הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראל... ועיי' חיי מוהר"ן אות ל"ד.

נב. עיי' מס' סוטה דף י"ז ע"א.

פרשת מקץ, שנת תשל"ה

(ר' יעקב דב: לזה אי אפשר לזכות רק כשהולכים עם המשך המעשה שהרבי סיפר: "זה מעשה שלי וזה מעשה שלו")²² כן כן, צריך להשתמש עם כל העצות!

מה מתכוון הרבי בתורה של 'חנוכה', למדנו את זה השבוע: "להקטין עצמו לפני קטנים ממנו"²³? הוא רואה בשני עוללות, והוא מדמה ש'לו' אין עוללות, יוצא אם כן שאני גדול ממנו! אומר הרבי: שיחזיק עצמו קטן, אפילו שהוא 'קטנים ממנו', ואם הוא הכי 'קטן' שיחזיק עצמו במדרגה למטה ממדרגתו.

רואים אנו שהדרך של הרבי היה – (שפלות ואהבת חברים)!

לולי זאת – "ר' נתן" יכול היה להחזיק עצמו עם אנשי שלומינו? ! הוא היה כזה 'בעל מח', וכזה מין 'קדוש', כזה מין 'בעל השגה', ובכל זאת הוא החזיק עצמו אפילו עם 'מוכר קדירות',²⁴ עם כולם הוא התיידד!

כיצד הצליח ר' נתן להקים כזה מין 'קיבוץ' לאחר הסתלקותו של הרבי? ! רק בגלל שהוא התיידד עם כל אחד, הוא לא הרחיק שום אדם!

הוא ראה שהשני לא כמוהו! האם הוא לא ראה? !

כשהרבי מדבר שצריך 'לדון לכף זכות',²⁵ האם הרבי מתכוון שניקה את העוולה ונאמר שזו 'לא עוולה'? ! אולם צריך לראות שהשני לא יתרחק בגלל זה! העוולה היא אכן עוולה, אולם השני לא צריך להתרחק בגללי!²⁶

הערות ומראי מקומות

נג. עי' סיפורי מעשיות - מעשה ט' מחכם ותם.

נד. ליקוטי מוהר"ן תו' י"ד אות ה': פי צריף האדם להקטין את עצמו לפני גדולים ממנו, ולפני בני-אדם בערכו, ולפני קטנים ממנו, ולפעמים שהוא בעצמו קטן שבקטנים, וצריף להקטין את עצמו כנגד מדרגת עצמו, וידמה בעיניו שהוא למטה ממדרגתו, בבחינת: "שבו איש תחתיו".

נה. עי' קונטרס טעם זקנים מ"ח - שנת תש"ל.

נו. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' רפ"ב עה"פ "ועוד מעט ואין רשע" וכו'.

נז. עי' ליקוטי הלכות הל' ברכות הראי' וברכות פרטיות ה' אות ו': ... ואפלו אם רואה שחברו אינו הולך בדרך הישר, אף-על-פי-כן הוא דן אותו לכף זכות, ומשתדל למצוא בו גם-כן איזה נקדה טובה, כאשר

הרבי אמר כך: "אין צווי זאכן זאג איך אנדערש פון די וועלט, די וועלט זאגט אז א צדיק קען נישט טוהן קיין שום עוולה, און אז ער טוהט אן עוולה ווערט ער שוין 'אויס צדיק'! (ואני אומר) א צדיק קען טוהן אן עוולה, און נאך די עוולה קען ער צוריק זיין א 'צדיק'!".

[בשתי דברים אני אומר אחרת מהעולם, העולם אומר שהצדיק אינו יכול לעשות שום עוולה, ואם הוא עושה עוולה, הוא כבר 'לא צדיק'! ואני אומר, צדיק יכול לעשות עוולה, ולאחר העוולה הוא יכול להיות בחזרה 'צדיק'!].

נו זה היום אחד מה'יסודות' – הרי אין לנו היום את הגדולים, את היחידי סגולה – אפילו אלו שהזכרנו אותם לפני כן – נפטר, נפטר, 'ר' שמואל הורוויץ, 'ר' בנציון אפטער, מי נשאר לנו? ! אם אנחנו עוד נרצה לחפש, ונאמר 'זה כן' 'זה לא', עם מי נשאר? הרי אף אחד לא יישאר!

לעשות חילוקים, 'זה כן' 'זה לא'? ! הרי אין לנו אף אחד, אין כלום! והאם רק אתה יהודי כשר וירא שמים? ! רק אתה היסוד של העולם? ! ...

צריך אכן לקבל על עצמנו ממש את העניין הזה, לחגור מותניים, שאף אחד לא יהיה נפול בעיני! למרות שאני רואה בו עוולה – האם 'אני' יש בי עוולות שלשני אין! רק שהשני לא רואה את העוולה שלי...

צריכים לעשות כל מיני גדרים, להשתמש עם כל סוגי העצות, באופן ששום יהודי לא יהיה נפול בעיני! זהו יסוד גדול וחשוב בעניין של הרבי.

הערות ומראי מקומות

הזהירנו הוא ז"ל על זה מאד, כמבאר בדברי הקדושים בכמה מקומות, ואם אפשר לו לדבר עם חברו באמת ובתמימות בלי נצחון של שקר להטות חברו אל האמת להשיבו לדרך הישר מה טוב ומה נעים, ואם לאו אף-על-פי-כן אינו שונא אותו, אדרבה אוהב אותו גם-כן, כי משתדל למצא בו גם-כן נקודות טובות כדי שיוכל להתמוגג עמו ולאהב את עצמו עמו...

רק תחזיקו עצמכם יחד

אנשי שלומינו היו אומרים: הרבי הוא 'אור נפלא', אולם רק כשיש 'רבים' יכול האור להחזיק – אצל אחד לבד מאד קשה שהאור יחזיק עצמו! (ר' יעקב דב: רבי נתן מביא זאת), ^{נ"ב} כן כן, אלו כולם דיבורים של רבי נתן.

אחרת לא יכול להיות, אפילו שהאדם יהיה גדול ככל שיהיה – כשהוא לבד לא יכול להחזיק האור של הרבי!

אני נזכר אכן בר' שמואל הורוויץ, זה נורא, בעת שלמד תורה בליקוטי מוהר"ן – לפעמים בסוף הוא דיבר בחריפות יתר, "אולם בכל זאת היה מה לשמוע ממנו דיבורים!", כל פעם שמענו ממנו 'דיבורים', ראינו יהודי – שמדבר דיבורים שהוא עצמו מחזיק בהם ומקיימם, הוא עמל על כך!

הוא הרי היה פרוש לגמרי, הוא רק היה מונח בענייניו של רבינו, התהלך עם נעליים ומכנסיים בלויים, הוא לא השגיח על שום דבר! יומם ולילה היה סגור – ומונח כולו בענייניו של הרבי, שמר את 'העניינים', שמר את ה'מחשבה'! נורא, נורא.

היהודי הזה הרי חסר לנו – היהודי הזה חסר לנו!

עכשיו שנשארנו אנחנו, בואו נחזיק עצמנו יחדיו, נדע שזהו רצונו של הרבי, "שנחזיק עצמנו יחדיו"!

הערות ומראי מקומות

נח. עיי' ליקוטי הלכות הל' תפילין ב' אות ד': ... כי בַּנְדָאֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפֶרֶט, הוא רְחוּק מְאֹד מִצְדִּיק הַדּוֹר, וְאֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ רַק עַל-יְדֵי כְּלָלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי זֶה נִמְשָׁקֶת הַהֶאֱרָה, וְאֵז יָכוֹל לְקַבֵּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפֶרֶט גַּם כֵּן ... כִּי עַל-יְדֵי רַבִּים יֵשׁ לָהֶם כַּח לְקַבֵּל הָאֶרְתּוֹ הַגְּדוּלָה, וְאֵז יָכוֹל גַּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְקַבֵּל, כִּי נִשְׁתַּלְשְׁלָה הַהֶאֱרָה עַל-יְדֵי כְּלָלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל ... ועיי' עוד מזה בהל' נזיקין ד' אות י"א באריכות.

'רחימין דנפשאי'

כאלו 'תורות' שהרבי גילה, הרי אלו השגות נוראות, תורה נוראה! אולם – התורות האלו מועילות רק באופן שכזה, עם 'אהבה' 'אהבה'! ^ט

ישנו זוהר בפרשת 'כי תשא', ^ס רבי שמעון שואל 'קושיא' חזקה, ועוד לפני שהוא מתרץ את ה'תירוץ' הוא אומר לחברייא 'רחימין דנפשאי' – אהבתי אליכם תקועה בליבי!

היו אומרים אצלנו: על הקושיא צריך לענות 'תירוץ'?! מדוע הוא הקדים לומר 'רחימין דנפשאי', ורק אחר כך הוא תירץ?!

אנשי שלומינו היו אומרים: מי יודע מה היינו יכולים לזכות על ידי הרבי, אם היינו מחזיקים עצמנו בטוב!

הרבי רוצה לתת, הוא רוצה לתת לנו הרגשים, "רק תחזיקו עצמכם יחד אני ייתן לכם"!

הערות ומראי מקומות

נט. עיי' ליקוטי עצות - ערך צדיק אות כ"ד (ע"פ ליקו"מ תו"י): אלו האנשים הנוסעים ובאים לצדיקי אמת, ראוי שיתוסף בהם אהבה זה לזה, ויעוררו ויזכירו זה את זה בעבודת השם, וזה סימן שהיה כוננתם רצויה בעת שהיו אצל הצדיק והתחילו להתחדש לטובה.

ס. דף ק"צ ע"ב: ... שאילנא ואמינא והא לא ידענא ברירא דמלה, עד דנהוי קמיה דבוצינא קדישא, כד אתו לקמיה דרבי שמעון, חמא באנפיהו סימן, אמר עולו בני קדישין, עולו רחימין דמלקא, עולו רחימין דילי, עולו רחימין אליו באליו. דאמר רבי אבא, כל אליו חברייא, דלא רחימין אליו לאליו, אסתלקו מעלמא עד לא מטא זמנייהו, כל חברייא ביומוי דרבי שמעון, רחימו דנפשא ורוחא הוה בינייהו, ובגין כה בדרא דרבי שמעון באתגלייא הוה, דהוה אמר רבי שמעון, כל חברייא דלא רחימין אליו לאליו, גרמין דלא ליהף בארץ מישר, ועוד דעבדין פגימו בה, דהא אורייתא רחימו ואחיה וקשוט אית בה. אברהם רחים ליצחק, יצחק לאברהם, מתחבקו דא בדה, נעקב תרווייהו אחידן ביה, ברחימו, ובאחיה, יחבין רוחיהו דא בדה, חברייא כהווא דוגמא אצטריכו, ולא למעבד פגימו ... בכה רבי שמעון ואמר, חד מלה מאינון מליו דלחישו לי מוגו ריש מתיבתא דגנתא דעדן, דלא אמרו באתגליא מלה דא סתרא איהי ואימא לכו בני רחימאי, בני רחימין דנפשאי...

פרשת מקץ, שנת תשל"ה לט

"מי יודע מה היינו יכולים לזכות על ידי הרבי אם היינו מחזיקים עצמנו יחדיו!".

בזוהר יש קושיא לגבי ה'עגל', אחר כך מגיע 'תירוץ', אני לא כל כך בקי שם בזוהר – אבל רואים שה'חברייא' התלהבו נורא מה'קושיא' ומה'תירוץ', ועוד לפני שרבי שמעון מתרץ את התירוץ ישנם כמה שורות שם בזוהר "רחימין דנפשאי", עם כזאת אהבה, אחר כך הוא מתרץ את הקושיא!

לפני כן הוא לא יכל לתרץ את ה'תירוץ', הוא עורר כזאת אהבה – 'נפש אחת', או אז הוא יכל להוציא לאור את ההשגה של התירוץ! – הרי זה 'השגות אלקות'.

היו אומרים אנ"ש: "מי יודע מה היינו יכולים לזכות על ידי הרבי אם היינו מחזיקים עצמנו יחדיו!".

האם חושבים שאנחנו יכולים לעשות משהו אצל הרבי, כש'זה' לא מוצא חן בעיני, 'וזה' לא מוצא חן בעיני – לא! הרבי לא חפץ בזה, הוא לא חפץ בזה!

תחזיק עצמך ביחד, או אז יצאו העצות, כאלו הרגשים של הרבי, וכל אחד ייטיב את דרכיו!

נו, עכשיו יו"ט חנוכה, הגיע זמן תפילה! הקדוש ברוך הוא יעזור לנו!

כפי שב'חנוכה' - אומר רבי נתן בליקוטי הלכות – השכינה יורדת 'אפילו למטה מעשרה',^{סו} יש כזה מין התקרבות להשם יתברך, כך צריך להיות גם

הערות ומראי מקומות

סא. עי' ליקוטי הלכות הל' השכמת הבוקר ד' אות י': ... שהצדיקים הגדולים מאד ממשיכין תקוניהם נפלאים כאלה עד שמואירין בחינת השגות אלקות על-ידי הצמצומים גם למטה בדיוטא התחתונה מאד,

אצלנו, 'למטה מעשרה', לא להסתכל על שום דבר! רצונו של הרבי היה שנחזיק עצמנו יחד, שלא נחפש את חסרונותיו של השני!

כבוד אלקים הסתר דבר

דבר נוסף, כשאתה מחפש את 'חסרונותיו' של השני, גם עליך מדקדקים: "ומי אתה? מי אתה?! אתה מחפש 'חסרונות' אצל השני? האם אתה כבר מושלם?!"³⁰

הרבי אומר בתורה 'קרא את יהושע':³⁰ "הכל חוקרים אחריו", היו אנשי שלומינו מפרשים, 'אחריו' הכוונה היא 'אחר כך' כלומר 'שם' (בעולם העליון)! העיקר זה שם! שם חוקרים אחריו – "מי הוא זה? מדוע חולקים לו כזה מין כבוד? מדוע הוא חפץ לקבל כבוד? מי הוא זה?!", 'בעולם העליון' מתחילים לשאול עליו שאלות, כששמה שואלים – זה כבר לא טוב, מתחילים לדרון אותו – ממילא כבר נהיה עסק שלם סביבו!

הערות ומראי מקומות

שהוא בחינת למטה מעשרה טפחים שמעולם לא ירדה השכינה לשם (סוכה ה), ועתה על-ידי תקוף הנס מדליקין שם דיקא הנר הנכבד הקדוש והנורא, שהוא בחינת המשכת השגת אלקות על-ידי הצמצומים למטה למטה להאיר בכל אחד מישראל לכל מי שרוצה לקבל אפלו אם הוא הגרוע שבגרוועים...

סב. עי' ליקוטי מוהר"ן תו"ק קי"ג על "ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו" עיי"ש.

סג. ליקוטי מוהר"ן תו"ו' אות א': ... כי מי שרויף אחר הכבוד אינו זוכה לכבוד אלקים אלא לכבוד של מלכים, שנאמר בו: "כבוד מלכים חקר דבר", והכל חוקרים אחריו ושואלים: מי הוא זה ואיזהו, שחולקים לו כבוד הזה, וחולקים עליו, שאומרים שאינו ראוי לכבוד הזה. אבל מי שבירח מן הכבוד, שממעט בכבוד עצמו ומרבה בכבוד המקום, אזי הוא זוכה לכבוד אלהים, ואז אין בני-אדם חוקרים על כבודו אם הוא ראוי אם לאו, ועליו נאמר: "כבוד אלקים הסתר דבר", כי אסור לחקר על הכבוד הזה...

פרשת מקיץ, שנת תשל"ה מא

אולם "כבוד אלקים הסתר דבר", אף אחד לא רשאי לחקור אתריו, "כי אסור לחקור על הכבוד הזה", אסור לחקור על כזה מין כבוד "מהו כבוד אלקים?" – כשכל כוונתי היא רק לכבודו יתברך.

כשכל כוונתי היא רק כבודו יתברך או אז לא שייך לומר – 'זה לא מוצא חן בעיני', הרי כל אחד מוצא חן בעיני!

כשכל כוונתי היא רק כבודו יתברך לא שייך לדבר – 'הסתר דבר' – אסור לדבר על שום אדם!

הקדוש ברוך הוא ירחם עלינו.

ר' משה גראהמאן ז"ל

(ר' לוי יצחק פונה לר' יעקב דב ומתעניין בשלומו של 'ר' משה גראהמאן')^ט מה שלום 'משה', מה מצב בריאותו, הוא היה חולה מאד? (ר' יעקב דב: יותר טוב, הוא בריא, הוא יצא מזה! הוא יושב בבית המדרש 'סאטמר' ומוכר ספרי רבינו, הוא יושב שם כל יום מספר שעות).

"חיים משה בן יוטא", את השם 'חיים' הוסיפו לו, קראו לו רק 'משה', כשהוא חלה הוסיפו לו 'חיים'.

(רנ"ב: זכורני שעמדתי על ידו, והוא מנסה למכור שמה ספרים 'סיפורי מעשיות', או 'ליקוטי מוהר"ן' אם אינני טועה, ואומר להם - "מה אכפת לכם? זו סגולה שיהיה בארון, זו סגולה לבית,

הערות ומראי מקומות

סד. ר' חיים משה ב"ר דוד גרומאן-ליקוב'ער מאנ"ש, נולד תרס"ז, קירב את ר' מיכל דורפמאן בקייב, עלה לא"י שנת תרצ"ג, בשנת תש"א הו"ל ספר "ארץ ישראל" מלוקט מספרי רביז"ל ותלמידיו, במשך השנים היגר לארה"ב (וזה מה שרלווי"צ דורש כאן משלומו מאנ"ש דארה"ב], נלב"ע י"ב סיון תשמ"ג והובא למנוחות בא"י.

זו שמירה, מה אכפת לך, כמה זה כבר עולה? ממש כלום!", הוא דיבר בכזאת נעימות, והוא מצליח למכור, נדמה לי שהוא המפיץ היחידי בדור הזה, שמפיץ ספרים בכאלו כמויות, ספרי רבינו!

(ר' חיים שלמה ראטענבערג: הוא מוכר ספרי רבינו בבית המדרש סאטמר, וגם מדבר דיבורים מהרבי, כשרואים יהודי מבוגר שיושב, יש לכל אחד 'דרך ארץ' כלפיו).

טובה הארץ מאוד מאוד

(ר' יעקב דב: ר' אברהם בן ר' נחמן אמר "ודור רביעי ישובו הנה"¹⁰ – רבינו הק', רבי נתן, ר' נחמן טולטשינער, הדור ה'רביעי' צריך ללכת דרך ארץ ישראל) נר.

(הנ"ל: כשמגיעים לארץ ישראל עוברים לפני כן 'קשיים', ובארץ ישראל עצמה גם כן עוברים קשיים מרובים, עד שזוכים להיות ארץ ישראל'דיגער).

הקדוש ברוך הוא יעזור, העיקר שחלילה לא נהיה 'מוציאי דיבה', הרי ארץ ישראל היא "טובה הארץ מאד מאד! טובה הארץ מאד מאד!"

(ר' יעקב דב: מתי "טובה הארץ"? "מאד מאד" – כשאוחזים ב"מאד מאד הוי שפל רוח", או אז 'טובה הארץ'...),¹⁰ אה!

הרי כך כתוב, "ענווים יירשו ארץ", 'ענווים' – 'ירשו' הכוונה היא קביעות, "ענווים יירשו ארץ",¹⁰ הם יכולים לרשת את ארץ ישראל.

הערות ומראי מקומות

סה. בראשית ט"ו ט"ז.

סו. ספר 'בת עין' ריש פרשת שלח.

סז. תהלים ל"ז י"א.

לסתום עיניו מחיזו דהאי עלמא

(כאן חסר קצת, כנראה שמדברים על כך שרבינו הקפיד שהבגדים יהיו נקיים ובלתי קרועים), המלבוש אסור יהיה קרוע, שלא יהיה מלוכלך ומוכתם.^{סח}

לר' בנציון (אפטער) היה איזה טעם בזה, היה לו איזה טעם בזה לר' בנציון — מדוע הוא נהג כך בצעירותו, הוא רצה להסתתר על ידי זה, שיצחקו ממנו, היה לו כזה טעם בזה...

(רח"ש: ר' אברהם בן ר' נחמן גם עשה דברים שיצחקו ממנו?) לא לא, הוא הסתתר, הוא היה הצנע לכת מופלא, הוא היה סוג מח אחר, מח של השגות אלוקות.

(רמ"ב: ממה הוא סבל בעיניו?) הוא בכה הרבה מאד בצעירותו, הוא אמר שהוא חייב להשגיח על עיניו, שלא יזילו דמעות, הוא פחד שמא הוא יתעוור לגמרי!

אכן בגלל זה לעת זקנותו הוא לא יכל להסתכל בספרים, בראש השנה הוא התיישב ליד אחד — (שיקריא לפניו יוצרות וכו'), (רמ"ב: ר' אלי' חיים מספר שהוא היה מקריא לפניו את הפייט).

(רמ"ב: ר' אלי' חיים מספר שר' בנציון היה מתלווה לר' אברהם בן ר' נחמן בעת שהלך למקווה, הוא היה הולך למקוואות היותר טובים שהיה בהם 'שוויץ', הוא מספר שהייתה שם איזה אשה, ר' בנציון אמר פעם לר' אברהם שיש לו בלבולים, אמר לו ר' אברהם בן ר' נחמן: יותר אל תבוא איתי!) כן כן, בוודאי, "אם יש לך בלבולים, יותר אל תבוא".

(רמ"ב: גם ר' הירש לייב מספר, שוועלוול היה אוכל בביתו של עקיבא סטעלמאך, שם היו ילדות, ור' אברהם בן ר' נחמן אמר לו: דבר ראשון תברח משם! על אף שהיה בחור — ולא היה לו היכן לאכול!) אין מה לומר, צריכים להישמר!

לרבי נתן היה למעלה בית גבוה, למעלה, והוא כיסה את החלונות עם ווילונות, רבי נתן כיסה את החלון עם ווילון! (ואמר): "וואס ווינציגער א קוק אין דער וועלט איז בעסער!"^ט [כמה שפחות לראות בעולם הזה הרי זה משובח!].

ישנו סיפור עם 'כיסוי ראש' על השעון, והרבי הורה להסיר את הכיסוי - -

ע -

אשר אין חליפות למו

(כאן חסר קצת, כנראה שמדברים בענין המבואר בכיארור הליקוטים תנינא ז' אות פ"ה, והוא

ע"פ חיי מוהר"ן סימן מ"ו)^{עא}

הערות ומראי מקומות

סט. עי' ליקוטי עצות - ערך השגות והתנוצצות אלקות, אות י"א (ע"פ ליקו"מ ס"ה): צריה להרגיל את עצמו בכל פעם בבחינת בטול, להסתכל רק על התכלית הטוב האמתי הנצחי, וזה על-ידי שישתם עיניו מחיזו דהאי עלמא, כי אי אפשר להסתכל ולהכלל בהתכלית כי אם על-ידי סתימו דעיניו, שישתם עיניו לגמרי מחיזו דהאי עלמא...

ע. עי' אבני"ה ברזל, שו"ס מרביז"ל ה': פעם-אחת קדם פסח היו מסידין בסיד את בית רבנו זצוק"ל בברסלב, והיו מוציאים את כל כלי הבית לחוץ פנהוג, ועל הכלים הנשארים היו פורשים ויילאות שלא יתלכלכו, ופרשה בת רבנו ז"ל מרת אדל על השעון מטפחת ראש - קאפין טיכל, קשבא רבנו זצוק"ל אל הבית וראה זאת אמר לה: "ניט מיט אזוי א זאף פאר שפרייט מען, ווארום עס איז היינט פארהאנדן אזעלכע פארמישטע מחות וואס דאס איז זיי אויף מבלבל".

עא. עי' ליקוטי מוהר"ן תנינא תו' ז' אות ד': ... עקר השלמות של הנשמה היא, שבעת שהיא למעלה תהיה למטה גם-כן, על-כן צריה שישאיר אחריו ברכה, בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה גם-כן בעת שנסתלק למעלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא-בתרא קט"ז): "אשר אין חליפות למו" - וחד אמר בן, וחד אמר תלמיד' ... כי עקר הוא הדעת, וכשנשאיר הדעת אחריו על-ידי בן או תלמיד, נחשב כאלו הוא ממשיך נשאר קים בעולם ...

ובחי מוהר"ן אות מ"ו: והתחלת השיקה הנ"ל מענין בן ותלמיד ... ומצא אותנו עומדים לפניו הינו אותי וחברי וחתנו רבי יוסקא ע"ה, והתחיל לדבר עם חתנו ואמר לו שמעתי שלמדת היום והתחיל להוכיחו באהבה שיחזיק בלמודו...

מה פרשת מקיץ, שנת תשל"ה

(רנ"ב: הרבי רמז על 'ר' יוסקא" בתורה 'כי מרחמם ינהגם', 'חליפות', הרבי מדבר שם מ"בנים ותלמידים", הרבי רמז 'בנים' על 'ר' יוסקא. יש שיחה שלימה בענין זה בחיי מוהר"ן, שיחה מופלאה, איך שהרבי אמר לו – הוא הוכיח אותו – בדברי מוסר. זה מובא בחיי מוהר"ן, התייגתי להבין את זה, 'בעל פה' לא שמעתם ממנו (מר' אברהם) בעניין זה? הרבי רמז עליו 'בנים'?) כן כן, עיקר ה'חליפות' אומר הרבי זה ה'בן', הוא היה 'חליפותו'.

(רנ"ב: בעלה של אדל היה ר' יוסקא?) כן, בנו של הרב מחמלניק, (רמ"ב: האם הוא קרוי על שם ה'תולדות יעקב יוסף', קראו לו אכן 'יעקב יוסף'?) כן! ^{עב} (רנ"ב: ובעלה של מרים היה ר' פנחס?) כן, בעלה הראשון - - -

(כאן יש חלק קטן משיעור בליקוטי מוהר"ן תו"ד סוף אות ט' – "וזה קינים תעשה לתיבה", עד סוף אות ט')

הערות ומראי מקומות

ובביאור הליקוטים שם אות פ"ה: מה שכיוון במאמר הזה לגלות מעט מאתו לחתנו בפני עצמו ... יש לבאר, שזה מחמת שהיה חליפתו [כי לא היה לו בנים], וזאת היתה השתדלותו יותר, בעת שגילה השגתו הזאת [כמבואר מזה דרכיו הקדושים במקום אחר]...

עב. ר' יוסקא חתן רביז"ל היה בנו של הגה"ק ר' אברהם דב אויערבאך הרב דק"ק חמעלניק חתן הרה"ק בעל התולדות זצוק"ל

**דרושים נציגים להפצה
בכל ארץ ישראל**

להצטרפות חייגו:

0548.432.460

חסיד ברסלב יקר!

טול חלק בהוצאות

הדפסת הגליון מדי שבוע.

חתום על הודאת קבע.

והיה שותף בהפצת אור הצדיק!

לתרומות: 0548.432.460